

DE NIEUWE TONEELBIBLIOTHEEK

Deze tekst is afkomstig van de online bibliotheek op www.denieuwetoneelbibliotheek.nl.

De rechten, inclusief en met name de rechten voor uitvoering, liggen voor alle teksten bij de auteur en het is dan ook verplicht om voor elke vorm van uitvoering toestemming bij de betreffende schrijver aan te vragen. Voor elke schrijver is het van groot belang om te weten of zijn teksten worden uitgevoerd, dus neem alstublieft bij elke lezing, encenering, bespreking in het onderwijs e.d. even contact op met de auteur! Het contact adres voor deze tekst is:

Schrijver Barber van de Pol
Titel Roze, roze, roze
Jaar
Uitvoering

Copyright (C) by Barber van de Pol

ROZE ROZE ROZE

toneelstuk in drie maal twee feestdagen

door Barber van de Pol

Voor Marjan, Laura en Johanna

Personen

Otto

Koosje (heeft vleugels, wat alleen het publiek ziet)

Froukje (als schim bij Otto)

Sep

Myra

Ben

televisie-interviewster

Jacob

Voor op het toneel ligt een grote, zwarte kat, die wellicht af en toe gaat verliggen of opveert.

toelichting op de personen

Koosje, engelachtig, staat boven alles, behalve het moeder-kind-verbond. Ze lijkt naïef, maar ze speelt haar koppige spelletjes niet zonder raffinement.

Sep is een echte maker. Hij heeft heel wat levenswijsheid opgedaan. Hij lijkt cynisch, maar in de praktijk is hij coulant. Hij houdt van het ongecompliceerde; zelf is hij dat niet.

Ben heeft een ontwijkend karakter. Een typisch voorbeeld van een grootmoedig, joviaal iemand met een klein hartje.

Otto is sociaal heel vaardig, maar liever niet volwassen. Hij gooit het graag op een akkoordje. Al kun je je ook daarin vergissen.

Myra denkt veel via en namens anderen. Een reëel type, maar haars ondanks erg afhankelijk.

Jacob, hyperintelligent, onderzoekend en verbaal begaafd, heeft een aardje naar zijn vaartje. Hij vertegenwoordigt een hoopvolle toekomst.

Froukje blijft schimmig. Ze zit vast in een kleine rol.

De **interviewster** (dubbelrol van Froukje) bewaakt angstvallig het evenwicht tussen ernst en vermaak, zoals dat

maatschappelijk wordt gewaardeerd.

Eerste bedrijf: Sinterklaas en Kerstmis

Eerste scène

Koosje met haar rug naar Otto, die tegen een tafel leunt.
Koosje kookt terwijl ze almaar toonladders neuriet. Otto kijkt
naar haar en houdt daar niet mee op. Aan de kant, Froukje.

Otto

Hij is laat. Op je verjaardag.

Koosje

Die is bang dat er visite is.

Otto

Drieëndertig. Een gevaarlijke leeftijd voor mensenredders.
Koosje Christ Superstar. Ik hou van vrouwen die koken.

Koosje

Van het kijken naar vrouwen die koken?

Otto

(pakt fototoestel uit zijn zak) Zo blijven staan. Nu omkijken.
Ja! Leve onze nieuwe schrijfster: Jacobien Opperman!

Koosje

Moet dit?

Otto

Die recensie in de Volkskrant was niks, maar de foto was
adembenemend. (geeft kus in haar nek) Het is koud buiten. De
wind gierde op school door de luchtroosters.

Koosje

Hoe was het op school?

Otto

Iedereen in post-Sinterklaasstemming. Sommige kinderen hadden hun nieuwe schaatsen bij zich. Je moet van iedereen de groeten hebben.

Froukje

Het is de kunst het alleen-zijn fier te dragen. Het is de kunst het alleen-zijn fier te dragen.

Koosje

‘Een orakel’ had die vent het over. ‘Diepere bedoelingen.’ Ik schrijf gewoon zoals het is. Was.

Otto

Alle aandacht is meegenomen. Ze zijn de grachten alweer aan het openbreken. Daar kan ik me erg kwaad over maken.

Koosje

Niet doen.

Otto

Het eerste koken dat ik me herinner was in de Dordogne. Daar woonden we, iedere eindeloze zomer lang.

Koosje

Lang waren de zomers, vroeger.

Otto

Mijn moeder staat bij het fornuis, net als jij nu, in net zo'n sluike jurk, met net zo'n strik op haar rug. Het regent, maar het is warm en de deur staat open. Ik zit onder tafel en kijk. Ineens komt dat beest binnengerend. Het strekt zich vlak voor me op zijn achterpoten uit, ik kijk recht tegen z'n...

Koosje

Pik?

Otto

Het is hondelúl. Toen stoof hij weer weg, de streng saucijsjes uit zijn bek als het kwijl van de duivel. De nattigheid spatte van hem af. Ik dacht dat het een wolf was. Hij had honger.

Froukje

Doe ik het goed? Ik kijk in de spiegel, het is een lachspiegel in een doolhof. Doe ik het wel goed?

Koosje

Honden lopen te koop met hun behoeftes. Waf waf.

Otto

Net als mensen. Mijn moeder kookte alsof haar leven er van af hing. Was ook zo. Dertig kilometer rijden voor een bepaalde worst of kaas. Onze fruitschaal was net een Cézanne.

Koosje

Toe maar.

Otto

Ik mocht al gauw een glaasje meedrinken. Edoch, Cola was streng verboden. Wij behoorden tot de eerste, toegewijde Frankrijk-gangers. Heerlijk Frankrijk, open je schoot voor ons. Verlos ons van de zompige polders en de verzuilde nieuwbouwwijken.

Koosje

(drukt de wijnfles in zijn hand) Spaanse wijn. Uit het land van Sinterklaas. Vindt Sep lekker. Cola is er niet.

Otto

(legt zijn vrije hand op haar heup) Kom eens zitten.

Froukje

Hondelul.

Koosje

(schudt de hand af) Af. Braaf zijn.

Otto

(maakt nog een foto) Als student at ik alleen uit blik.

Koosje

Doperwtjes met knakworst?

Otto

(reclame-toon) Deze week extra voordelig: Unox-tomatensoep met

balletjes! Witte bonen met een royale plak Smac! En voor uw gasten: bami met appelmoes!

Koosje

Eet smakelijk!

Otto

(gaat zitten): De wikkels die loslieten legde ik op het aanrecht. Mijn boodschappenlijstje. Liever een opgeruimd gemoed dan een opgeruimd aanrecht, wat jij! En ik dronk cola. Sloten cola en bier. Tot er opnieuw vrouwen in mijn leven kwamen. Ze stonden op hun kop om er iets van te maken. Op mijn lullige pitje.

Koosje

Op hun kop op jouw pitje?

Froukje

(maakt diepe pli e) Laat mij voor je zorgen. Ik weet wat goed is. Dat heb ik geleerd. Ik weet het. Ik wil het.

Otto

Vooral Froukje. Die deed zo haar best.

Froukje loopt naar hem toe, handen in de vorm van een kom

Koosje

Heb je ooit nog iets van haar gehoord?

Otto

Ze had iets met kaarsen. Taps toelopende kaarsen in van die antroposofische kleuren. Blauw, roze, oker. Je hebt speciale kaarsenwinkels, wist je dat, zij wist ze te vinden.

Froukje loopt terug, met opgeheven hoofd

Koosje

Sep houdt van mooie dingen.

Otto

Ze moet nog heel wat leren op die hotelvakschool van haar. Op ratatouille hoeft geen kaas. Zonde van de smaak. En van het geld. Ze kookt eerder hartelijk dan goed.

Koosje

Froukje lijkt me een engel. Ik moet je iets...

Otto

Met Kerstmis gevulde gans en met Sinterklaas borstplaat die smelt op de tong. Froukje vindt de feestdagen onzin. Hoe moet dat als ze een restaurant heeft? `Nee, mevrouw, wij doen niets bijzonders met de kerst.' Er zit geen rek in dat kind.

Koosje

Wij konden niet feesten en ik was dol op Sinterklaas. Ik heb eens gezien hoe een meisje door Zwarte Piet in de zak werd gestopt, maar als je zoet was... Op mijn verjaardag kreeg ik een pyjama, van oma. Daar had mamma gauw een papiertje omheen gedaan, een papiertje van niets. Pappa schreef met zeep `hiep hiep hoera' op de keukenspiegel, ook iedere verjaardag.

Otto

Hieperdepiep... Op je verjaardag, Koosje!

Koosje

Ik hoopte ieder jaar dat hij `hiep hiep Koosje' zou schrijven, maar dat heeft hij nooit gedaan. Alsof we vier keer per jaar in commissie jarig waren.

Otto

Families voegen zich naar elkaar in wankele constructies, die later vanzelf uit elkaar vallen. Dat roep je vooral op in je boek. Het is gewoon pech, vlak na Sinterklaas jarig.

Koosje

Eén keer kreeg ik een ansicht, van een onderduiktante, ze had als kind bij opa en oma ondergedoken gezeten. Daarop stond een meisje voor een open raam. Ze lachte naar een vogel die op een tak zat te fluiten. Ik heb nooit iets gezien dat mooier was dan die kaart. Dat meisje was ik. Ik werd zes. Achterop stond `Hartelijk Gefeliciteerd'.

Otto

7 december. Hoe verzint een mens het.

Koosje

Ik was uitgerekend met Kerstmis. Ik was te vroeg. (opgewonden)
Ik ben overmorgen in Kunstmest.

Otto

Alweer op televisie! De media kunnen je maken. (pakt haar vast)
Lang zal Koosje leven, lang zal Koosje leven... Hiep hiep!

Froukje

Als je gewend bent is alleen-zijn beter. Je moet er niet aan denken dat er almaar iemand om je heen is. Ook hij niet, nee.

Koosje

(ontglipt Otto) Wekenlang had iedereen gezongen hoe fijn het was dat Sinterklaas jarig was. Dan voel je je als bijna-jarige heel nietig, hoor. (streng) Mijn poppen en knikkers mochten alleen hun schoen zetten als ze eerst een liedje zongen. Laat Sep het niet horen.

Otto

Ik heb nog nooit iemand zo uitbundig Sinterklaas horen prijzen.

Koosje

Goed dat ik niet op Kerstmis ben geboren. Met Kerstmis heb ik minder. Het mooist was de avond ervoor, naar de kerk, zingen. Pappa wou niet mee. Mamma wil per se echte kaarsjes. Levend licht noemt ze dat. Ik zou het liefst wegvliegen, mee met de engelenkoren. Het is zo warm in huis. We kiezen allemaal een kaarsje en wie zijn kaarsje het langst brandt hoeft niet te helpen met afwassen. Mamma mag niet afwassen. Die heeft genoeg gedaan.

Otto

Froukje heeft gelijk. Waarom zou een normaal mens die dingen vrijwillig vieren?

Froukje

Sorry, liefje, ik doe daar niet aan mee. Waarom zou een normaal mens die dingen vrijwillig vieren?

Koosje

Om daarom. Je feest om het feest, je leeft om te leven. Als je gaat nadenken is de lol er af. Zwarte Piet mag niet, want we doen niet meer aan slavernij... Onzin!

Otto

Wat is de zin?

Froukje

Wat is de zin?

Koosje

In het doen zit de zin. (denkt na) Ik herinner me ook geen cola. Misschien waren wij de laatste ranja-drinkers. Als ik een kind krijg koop ik een boom en maak engeltjes, en sneeuwpopjes met ijsmutsjes. (veert op) 's Morgens vroeg stond mijn vader onderaan de trap en blies 'Lang zal die leven'; hé, dat was ik vergeten. Tetteretét! Je schrok je dood.

Froukje

'Feestdagen zijn voor de dommen. Maak alle dagen tot een feest.' Als mamma het zegt... Mooie kaarsen, mooie servetten, mooie terrines. Waar is pappa? 'Wij maken het samen gezellig.'

Otto

Op een gegeven moment maakte iedereen pompoensoep, Froukje voorop. Weeë, zoete derrie.

Koosje

(lacht) Met een Spaans pepertje wordt-ie pittig en roze.

Otto

Roze derrie... Je hebt ambities, je wilt bijvoorbeeld een groot geleerde worden, en je vrouw maakt roze derrie.

Koosje

'Roze roze roze... Wat rijmt er nou op roze..?' Een bepaald

jaar besloten Bennie en ik Sinterklaas in handen te nemen. Voor pappa en mamma kochten we trouwringen bij de lommerd, de echte waren ze kwijt, zeiden ze. Bennie tokkelde iets op een gitaar, had hij ook bij de lommerd gekocht.

Otto

Olé!

Koosje

Hij had voor iedereen een gedicht. Luister (beetje zingend):
 `Roze roze roze, / wat rijmt er nu op roze, / op roze rijmt
 helemaal niets, / geen auto en geen fiets, geen vrouw geen man
 geen plantenkan, / niets. // O nee? En blôze dan? / Blôze
 rijmt op roze. / Zie ik Koos dan bloos ik. //
 Sinterklaas.' (zwijgt even) Dat kreeg ik van Bennie, samen met
 een roze das. Ik was gek op roze, stapelgek... Ze hebben die
 ringen nooit gedragen.

Froukje

`Je doet op school toch al aan Sinterklaas?'

Otto

Plantenkan?

Koosje

Het is het mooiste gedicht dat ik ooit heb gehoord. Kouwenaar
 is er niets bij.

Otto

Een gelegenheidsgedicht.

Koosje

Bennie was één en al veertien. Ik woonde nog net thuis. Ik heb
 als student nog eens gesolliciteerd naar een baantje als
 Sinterklaas. Daar had ik speciaal wat Spaans voor geleerd.

`Hola, yo soy Sinterklaas. Soy de España.'

Otto

`De grote fout van de mens is dat hij te veel overbodige
 dingen doet.' Maar je zingt mooi. Je hebt het in je boek ook

over Sinterklaas, en ook een keer over Kerstmis. (zacht) Over je moeder. Wat je voorlas op tv.

Tweede scène

allen kijken naar een videofragment

Koosje

Ook dat jaar gaan we op kerstavond naar de kerk. We zullen meedoen met de slepende gemeentezang en gedompeld worden in de deemoed van die dagen. De dominee heeft het over nieuwe geluiden waarvoor de gemeenschap zich moet hoeden. God hebbe erbarmen met de ongelovigen die Hem tarten, zegt hij. Mamma stoot me aan, alsof ze wil zeggen: pappa heeft gelijk met zijn hekel aan die opgewonden man, maar we zijn gekomen voor de zang en het gevoel één keer per jaar bij iets groters te horen. In mamma's ogen staan tranen. Bennie is onder de indruk, hij duikt een beetje achter mamma weg. Als we zwaar van saamhorigheid rond middernacht naar huis lopen, kijken we om naar de verlichte kerktoren, hoog boven ons.

Derde scène

Sep op, een krant in zijn hand. Hij zet de video uit, kust Koosje, bromt met afgewend hoofd tegen Otto `Ook hier?`, schenkt een glas wijn in en verdiept zich in de krant. Froukje sluipt weg.

Otto

Staat er nog iets in?

Sep

Ooit een lege krant gezien? De wereld staat in brand, de

beurzen kelderen en onze journalistieke elite maakt zich op voor de jaarlijkse vraag wat de belangrijkste culturele wapenfeiten van het afgelopen jaar zijn geweest. Daar horen wij niet bij, Koos.

Koosje

(tegen Otto) Ik wilde hem omdat hij op mijn vader lijkt, hè Sep. Die haatte visite. Zo'n buurvrouw van wie je nooit wist wanneer ze eindelijk eens opkraste... Als hij niets buiten de deur kon verzinnen, zat hij in een hoek te schaken, een donderwolk boven zijn hoofd. (harder) Hè Sep?

Sep

Niet lullen, Koos.

Otto

Er zit wel wat in, wat Sep zegt.

Koosje

(draait zich om, met geheven kin, tegen Otto) Waarover wil je dat ik praat?

Sep

(grijnst) Niet citeren, Koos. Lees jij gedichten voor op school, Otto? 'Een nieuw geluid met fluitekruid'? O nee: 'Il pleure dans mon coeur, tralala tralala'?

Otto

Er is geen literatuuronderwijs meer in dit land. Je loopt achter.

Sep

Echte gedichten lees je stil, die hebben hun eigen muziek. De tijd van troubadours is voorbij. Of worden we zo analfabeet dat we ze weer nodig hebben?

Koosje

(pakt de krant, bladert door naar het kunstkatern; leest) 'Knappe sentimentsuitsnede van Jacobien Opperman.'

Otto

(loopt naar haar toe; kijkt) Uitsnede? Wat een foto!

Sep

Sentimentsuitsnede... Staat er nog iets verstandigs?

Koosje

(tegen Otto) Hij denkt dat het me in de bol is geslagen. Ik heb het opgeschreven zoals het is. Was. Ik was in de war. En dan ben je ineens schrijver. In twee maanden op papier gegoooid! (tegen Sep) Jij vond dat ik het moest opsturen.

Otto

Het is goed, heel goed.

Sep

(pakt de krant, kijkt even) Je bent geen schrijver; je schrijft, eh... schreef, hebt geschreven.

Otto

Ben jij ook geen conservator?

Sep

Ik conserveer een gotvergeten museum, waar het lekt en schimmelt en waar je niets ziet vanwege het klote-licht. Van mij mag het zaakje aan de elementen worden prijsgegeven, dat heeft wel iets, maar nee, een leger kunsttrutten probeert de zaak te redden.

Koosje

Je bent ondankbaar.

Sep

Vrouwen zijn zo stuitend opbouwend.

Koosje

Onverschilligheid is de ergste van alle zonden.

Sep

Wat dacht je van verraad? Het is koud buiten.

Otto

En ik ben zeker geen leraar?

Sep

Jij! (zachtjes) Volgens mij zit jij onverminderd achter mijn vrouw aan. (normale sterkte) Jij slooft je uit voor kinderen die liever ergens anders zijn. Onderwijs is onwijs. Hoor je dat, Koos? Wat moet je met Frans, behalve op een borrel zeggen dat je Proust in het Frans hebt gelezen. Frans is een lelijke taal met de lenigheid van een roestige spijker. (pakt de krant) `Opperman licht de crisis in de gevoelswereld door.' Kom, Koos, we nemen er een op deze vreugdevolle 7de december!

Koosje

Doe die krant weg, alsjeblieft. (pakt een vel papier van tafel, tegen Otto) Moet je horen.

`(Hulppiet:) Volgens mij is Koos auteur.

(Opperpiet:) Wat? Schrijft ze? Waar doet ze dat veur?

Ik zie haar anders almaar pimpelen.

(Hulppiet:) Wil nu de zaken niet versimpelen.

U bent zo ongeïnformeerd,

u ziet het schrijverschap verkeerd.'

(moet teveel lachen)

Sep

(neemt het over)

`Een schrijfster zonder wijn of vent
is als een kleur zonder pigment.

Een mens zonder een zeker promille
is als de liefde zonder ziel.

En Koos zonder kater
is als een bron zonder water.'

Otto

(klapt) Yeah! Vondel is er niets bij. `Een mens zonder een zeker promille', hahaha. Heb jij dat geschreven?

Sep

Nee, Sinterklaas.

Otto

(overmoedig) Weten jullie waarom een Belg altijd een lege fles in de koelkast heeft staan? Voor de gasten die niets willen.

Sep

Ik ga even verder aan m'n stoel.

Koosje

Ik ben jarig, weet je nog? (de bel; Koosje naar de deur)

Sep

(terwijl hij een schaakbord met stukken pakt, tegen Otto) Jij dacht: ik ga daar eens langs, ik hoor erbij.

Vierde scène

Ben op; roept `Hé, schoon broertje' en geeft Sep een stomp.
Koosje laat roze bloemen zien.

Ben

Van Liedje. (tegen Koosje) Je dacht die komt niet, hè? Ik blijf maar even. Ik dacht: even kijken of mijn jarige zusje thuis is. Roze, hè? Hé! Kom maar een paar schoenen uitkiezen in de winkel. Over een weekje krijgen we het begin van de voorjaarscollectie binnen. (tegen Sep) Alles goed in het museum? Heb je het nieuws gezien? Dat wordt nooit vrede daar. Zolang Amerika, ja... Hé, een vluggertje, even? Ze blijft liever thuis. Altijd druk, hè, de kinderen, de beesten. Die ligt voor Pampus op de bank. Ja, een beetje soep zal er wel ingaan. Wij hebben tussen de middag warm gegeten. Het is te koud buiten. (tegen Otto) Een collega? Ja ja ja ja ja.
Sep en Ben beginnen te spelen.

Koosje

(bezig met de bloemen, knikkend in Seps richting) Hij is zo kwaad niet als-ie er uitziet.

Otto

Onderschat de oppervlakte niet.

Koosje

(pakt de krant) De soep is bijna goed.

Sep

(tegen Ben) Ik snap niet waarom je, na die opening...

Otto

Het is een mooi beroep, het onze.

Koosje

Het belangrijkste van allemaal.

Otto

Een vreselijk beroep. (kijkt naar Sep)

Koosje

(legt de krant neer, opgelucht door wat ze leest, zet kommen op tafel) Vreselijk.

Ben

De oudste gaat niet lekker op school. Te speels, zegt de juf. Liedje zegt: laat ze toch spelen zolang het kan. Ik zeg: ze moeten wel meekomen in de maatschappij.

Otto

(spottend): Je doet het voor de kinderen.

Ben

Ach, dat joch is zes. Die wordt nog wel professor.

Sep

Professor Opperman. Wanneer word jij professor, Otto? Komt dat proefschrift er nog eens van?

Koosje

Ik kwam een keer huilend thuis omdat zo'n kind met een hagelwit kraagje me voor schoffie had uitgemaakt. Je had echte schoffies. Die droegen hoofddoekjes als ze waren kaalgeschoren tegen de luizen. Wij hoorden nergens bij.

Ben

(tegen Sep) Je had beter je looper kunnen offeren.

Sep

(tegen Koosje) Wat is het verband tussen een en ander?

Koosje

Ik?

Sep

Juist, verder niets. Niet de vuile was buiten hangen, Koos.

Koosje

Ik houd mijn kinderen later thuis. Ik neem huisleraren, (tegen Otto) dan vraag ik jou ook.

Ben grinnikt als Sep een komt-u-vooral-binnen gebaar maakt.

Otto

Jouw kinderen? Wil jij kinderen?

Sep

(achteloos) Ze heeft net een miskraam gehad, licht der wereld.

Otto

Wat? (zoekt Koosje's blik) En dat hoor ik nu pas? En ik denken dat je griep hebt. Is dit een grap?

Koosje

Het is niet iets om van de daken te schreeuwen.

Otto

Maar tegen mij...

Ben

(schor) Was je daarom ziek? Komt wel goed, zusje. Liedje heeft ook wel eens pech gehad.

Koosje kijkt naar Sep, naar de bloemen.

Sep

(tegen Otto, grof) Kop op. Ze wil kinderen, ja. Vraag: wil ze kinderen? Antwoord: ja! Daar heeft ze een mooie theorie over, hè Koos? Over Het Voordeel Van Het Hebben Van Kinderen. Had je in haar boek kunnen lezen.

Ben

Het zal zaterdag wel storm lopen op de bontlaarzen.

Koosje

Ik wil uit het web. Een mens moet niet in zichzelf imploderen. (weifelend) Ik haat zelfgenoegzaamheid. Ik wil m'n ei kwijt.

Sep (bekijkt haar onderzoekend) Je bevruchte ei. (tegen Ben) Het was pas net. Die is zo weer zwanger, wat je zegt. We zijn alleen geschrokken, hè Koos? Ze was van haar fiets gevallen. Schaak.

Ben

Mijn zusje krijgt de mooiste kinderen van de wereld. Mag ome Ben af en toe komen oppassen? Het is mooi spul, die kleintjes.

Koosje

(zachtjes) Ik was van mijn fiets gevallen.

Ben

Als je dacht dat je Bobby Fisher... Daar gaat je toren.

Otto

Wat is die theorie nou? Ik snap het niet.

Sep

Aha, je hebt het boek niet gelezen. Staat er allemaal in.

Otto

Ik ben erin bezig.

Koosje

De tramrails waren nat.

Sep

`Mijn band was lek en de brug stond open en het stoplicht sprong op rood,' hoe zat het ook alweer? (pakt een vel papier, declameert)

 `Deze mens,
 heeft één wens,
 zij wil een kind,
 zodat zij ineens alle kinderzaken hoogstgewichtig vindt
en het haar niet kan schelen of gedichten netjes op een
regel staan want het gaat zoals het gaat.

Zij wil rode konen,
Zij wil kleine verschonen.
Zij wil zijn die ze was,
groen als gras.'

Otto

(mat): Sinterklaas.

Sep

Nee, oen. Ik. Sinterklaas bestaat niet.

Koosje

Welles.

Otto

En dat schrijf jij terwijl je vrouw een miskraam heeft gehad?

Ben

Liedje was wel even van slag, maar je vergeet het.

Sep

Ze wil weer kind zijn, hè Koos. Kind met de kinderen; alles opnieuw ervaren. Niet doen, zeg ik, in godsnaam niet dwepen met onschuld en naïviteit. Dat is gevaarlijk.

Koosje

Niet kind met de kinderen. Ik heb natuurlijk de regie.

Sep

Natuurlijk. Het zijn de hormonen.

Ben grinnikt

Otto

Je bent jaloers.

Sep

Oja, dat is waar, dat hoort ook bij de theorie. Ik ben jaloers. Jij trouwens ook.

Ben

Weet je nog, zusje, die keer dat wij voor het eerst echt Sinterklaas vierden. Ik was vijftien...

Otto

Veertien.

Ben

(verbaasd) Van jou kreeg ik een boek met alle dieren van de wereld. In het gedicht kwamen een heleboel dierengeluiden voor. Na het voorlezen moest ik raden wat er in dat pakje zat en toen zei ik: een dierentuin...

Sep

(doet een leeuw na) Schaak.

Ben

Wij hadden ringen gekocht voor pappa en mamma. Dat was jouw idee. (tegen Sep) Schaakmat. Je let niet op, maat.

Koosje

Wij kregen allebei een nieuwe pyjama. Zet jij de kommen uit, Sep? (haalt een pan van het vuur; sniffend) Roze soep!

Ben

Pappa vond bijna alles onzin.

Vijfde scène

Bel. Myra komt binnen, achter haar Koosje met een minikerstboompje. Ook Froukje, die haar positie weer inneemt.

Koosje

Hier is Myra, ze zag licht branden. Kijk eens?

Myra

Ze liggen alweer op alle straathoeken. De feesten halen elkaar in. Kerstbomen met Sinterklaas, paaseitjes met carnaval, pinksterbloemen met Pasen. Ik kon het niet laten. We hebben er zelf ook een. Debbie zegt kan jou het schelen. Ik zag licht. Sep! Van harte! Otto, wat een verrassing! Gefeliciteerd met Koosje. (tegen Ben) Gefeliciteerd. Wat is het hier gezellig.

Sep

Zeker nu.

Ben

Ze zitten nog een beetje in de Sinterklaassfeer.

Sep

En ziedaar, de bisschop van Myra in eigen persoon.

Myra

Sep en zijn meesterlijke grappen.

Sep

In Spanje heten alle meisjes Myra, vooral op het strand. De hele dag hoor je daar: `Mira! Mira!' Weet je nog, Myra? Dat strand bij San Sebastián? (lacht zelf het hardst)

Myra

Hoe is het nu met jullie? (tegen Koosje) Je ziet er góed uit. Debbie had gehoord dat je een miskraam... (kijkt naar Sep) Hoe kan dat nu?

Koosje

Hoe is het met Jacob?

Myra

Puberteit, hè? (tegen Sep) Kwestie van slikken. Maar soms kruipt hij gewoon nog op schoot, nou ja bij wijze van spreken. Ik ben dol op die jongen. Willem zegt wel eens...

Sep

Otto, zet een kom bij!

Otto

Waar vind ik...?

Sep

In de slaapkamer, nou goed? Die weet je zeker wel?

Koosje

Ik ben gek op dennengeur. Rood of wit?

Myra

Ik dacht eerst aan kaarsen.

Froukje

Dieproze of blauwe of gele kaarsen van smeugige was, dat is zo mooi. Wit-emaillen blakers met waskaarsen en eronder een blauw geblokt kleedje. Zo mooi.

Myra

Zijn jullie al aan het eten? Willem kookt vanavond. Ik moet zeggen, dat doet hij goed. Vorige week, Lil en Bertus waren er, weet je wel, Sep, Lil en Bertus, toen had hij...

Sep

(haastig) Rood of wit?

Myra

(Knikt naar de fles rode wijn, zucht) Ik was laatst nog in je museum. Met Debbie. Wat is die Breitner toch mooi. Je bent gewoon bij die vrouw in de kamer, zei Debbie.

Sep

Het is niet echt, Myra. De kamer waarin je staat, die is echt. Dat is een hele oude, echte kamer, in een heel oud, echt museumhuis waar niemand meer komt, behalve jij. En Debbie.

(zet een cd op, iets moderns)

Myra

Rothko wil dat je in zijn schilderijen stapt. Ik heb het hem zelf in een documentaire horen zeggen. Nee, zijn dochter zei het, dat hij dat wilde. Hij is dood, hè? Ik doe dat. Ik ga erin.

Sep

En je gaat er weer uit. Een soort copuleren, eigenlijk.

(iedereen lacht)

Myra

Ik weet niet hoe ik het tien jaar met die man heb uitgehouden.

Sep

Je hoeft het met mij niet over kunst te hebben, onthou dat. Het is een meubelmuseum. Ik ben meubelmaker, dus ze dachten...

Ben

Je bent toch hoe heet het? (kijkt naar Koosje)

Koosje

Kunsthistoricus.

Myra

Iets hoeft niet als kunst bedoeld te zijn om kunst te zijn. Volgens hoe heet-ie... (als iedereen zwijgt) God, wat is kunst? Op het conservatorium zeiden ze altijd: als je het vak kent begint het pas.

Ben

Goede muziek, zeg. (pakt de hoes en leest de naam en titel)

Myra

(tegen Sep) Ben heeft gelijk; jij bent geen gewone meubelmaker. (tegen Koosje) Toen ik zag dat jullie thuis waren dacht ik: ik ga gewoon even naar ze toe. Hoe is het nu? Je hebt een echt feestje aangericht.

Koosje

Je weet nooit wie er komt.

Myra

Hebben jullie vorige week de krant gezien? (als haar een kom wordt voorgezet) Een beetje dan.

Koosje

Welke krant?

Otto

(probeert Koosje's blik te vangen) De soep is lekker.

Myra

De Volkskrant. Bedoelen ze dat nu positief: een orakel? Of heb je het niet gelezen?

Ben

(komt terug lopen) Hoe heet die soep?

Koosje en Otto

Roze soep. Pompoensoep.

Sep

Hoe vierden jullie vroeger thuis Sinterklaas, Myra?

Myra

(achterdochtig) Dat weet je toch? Hoe viert een mens Sinterklaas? Met cadeautjes. Maar niet te veel. We waren met z'n zessen thuis. Lootjes, hè? Geen gedichten. Ik maakte surprises. Een grote doos met een dak en dan moest je door de schoorsteen het cadeautje er uit vissen. Als het niet te groot was tenminste.

Sep

Ze heeft een keer een kasteel gemaakt, het was toch een kasteel, Myra? Jacob moest voorzichtig aan touwtjes trekken om z'n riddertjes en paardjes te bemachtigen. Hij trok gewoon de zijkanten uit elkaar, weet je nog, Myra? De volgende dag heb je je ziek gemeld, het begin van het einde van een veelbelovende violistencarrière.

Myra

Het een had niets met het ander te maken.

Froukje

Feesten zijn onzin. De kunst is van iedere dag een feest te maken, in alle natuurlijkheid.

Sep

Postnatale depressie. Heeft drieënhalf jaar geduurd. Daarna ging het wel weer, hè Myra?

Koosje

Sep...

Myra

Kleine cadeautjes zijn de duurste. (tegen Koosje, bezorgd) Hoe is het nu? Debbie vroeg nog: hoe is het nou echt met Koos? Iedereen heeft je op de televisie gezien.

Koosje

Jarig hè? (bij Myra's vorsende blik) Goed.

Myra

(tegen Otto) Ik zag vorige week die oude vriendin van je bij de film. Zien jullie elkaar nog wel eens? Ze was alleen.
Froukje slaat haar handen voor haar gezicht.

Ben

(kijkt op zijn horloge) Ik moet er weer eens vandoor.

Sep

Nee, jij gaat mijn taart proeven. Die heb ik gisteravond met mijn laatste krachten gebakken. De cognac erin is van de fijnste kwaliteit. Vieux zei het recept, maar als mijn Koos jarig is gaat er fijne cognac in. Jij gaat niet weg zonder mijn taart eer aan te doen. Ik maak even koffie.

Sep loopt naar het fornuis, zet onderweg de cd-speler uit. Ben pakt de krant en fluit tussen zijn tanden. Koosje neuriet.

Myra

Als ik 's avonds koffie drink kan ik niet slapen.

Koosje

Wat is dat een mooi truitje.

Myra

O, Daffodil. Tweedehands, kostte niks. Je verdient terwijl je koopt. Je raadt nooit van wie het is.

Koosje

Van Daffodil.

Myra

Van hoe heet-ie... (als het stil blijft) Die Belg...! Stond onlangs in Vrij Nederland, een hele reportage! Die is echt doorgebroken! (als het stil blijft) Drukke dag gehad. En dan hangt Vivy een uur aan de lijn en komt Debbie ook nog langs. Ze zegt dat Lotte...

Sep

Vriendinnen.

Myra

Ik weet niet of ik wel van onverwacht bezoek hou. Je bent toch

altijd met iets bezig. Ik heb veel te stellen met Willem. De beurzen liggen op hun gat, jongens. 'Myra,' zei hij, 'ik wil niet dat je nog werkt.' Nu zitten we de hele dag naar elkaar te koekeloeren. Ik denk dat ik hem er binnenkort uit schop.

Sep

Een schop onder zijn beurse gat.

Koosje

(hartelijk) Zullen we daar een andere keer...

Myra

Willem is een leuke vent, hoor. Het komt ook door Jacob. Jacob kan zo treiteren. Intelligente kinderen zijn vaak lastiger, dat weet iedereen, maar om nu een kind... Je hebt gelijk. Het is feest. Vertel! Heb je mooie dingen gehad? Wat heb je van Sep gehad? (voordat Koosje kan antwoorden) Hij snurkt.

Ben lacht, Sep doet varkensgeluiden na.

Koosje

Ik weet niet wat ik moet zeggen.

Sep

Je hebt het orakel met stomheid geslagen.

Myra

(blozend, dan opverend, tegen Koosje) Hoe is het nu met je boek? Ben je zelf tevreden? Ik hoorde dat er vandaag weer ergens een bespreking stond, het is het onderwerp, hè. Mensen lezen graag over leed. Het is natuurlijk ook goed geschreven.

Sep

Heb je het gelezen?

Ben

Met de televisie is het net zo, zegt Liedje. Alleen maar ellende.

Myra

Ik ben het erg van plan. Ik wil ook de nieuwe Coetza lezen, die is me van alle kanten aangeraden. Nee, we hebben het over

jou. Toen ik nog werkte las ik meer dan nu.

Koosje

Ik geef je wel een exemplaar, als je wilt.

Otto

Het is goed. Kobien, het is goed. Net of er tegen je wordt
gepraat. Net Stendhal. (tegen Sep) Ik heb het bijna uit.

Myra

(veelbetekenend) Ja ja... De hotelschool is de laatste
strohalm voor domme kinderen uit een goed milieu, zegt Vivy.
Ik vind dat hard.

Otto

Slaat dit op Froukje?

Ben

Er hangt een foto tegen het raam van de boekwinkel bij ons op
de hoek. Een grote foto van mijn zusje!

Koosje

Het is luchtig geschreven. Het is toch luchtig geschreven,
Sep?

Sep

Het is niet verboden niet luchtig te schrijven over leed,
zoals Myra dat noemt, Koos.

Myra

Natuurlijk.

Koosje

Iets in woorden vatten is toch geen schande?

Myra

Sep bedoelt...

Sep

(bruusk) Als jullie het niet erg vinden hef ik deze zitting
op. Koos, we gaan naar de film. Je bent moe. (heft zijn hand
op bij Koosje's protest) Wij eten straks wel. De nieuwe Woody
Allen, ook zo'n jeugd aanbieder. Kom. Kunnen we zover

meerijden, Ben? Ik pak even wat taart in. Myra ook een stukje taart mee? Otto? (draait het gas uit en snijdt taart in stukken die hij in folie wikkel)

Koosje

(tegen Myra) Ik wil wel naar de film, ja. Erg bedankt voor de cadeaux. (pakt twee boeken) Alsjeblieft.

Ben

(stopt het zijne in zijn zak, tilt zijn zus op en draait haar in het rond) Hé, zusje!

Myra

Een móóie foto. Die stond ook in de krant.

Sep

Coetza...

Koosje

(verlegen, tegen Ben) Het is aan pappa en mamma opgedragen. En aan jou; 'voor mijn broertje, ook in bange tijden'. Heb ik voor je ingeschreven.

Ben haalt het boek weer uit zijn zak en staart er naar.

Sep

Kom, engel. (tegen Otto, die talmt) Zeg op school dat ze niet voor het nieuwe jaar terugkomt. Ze heeft last van weet niet wat.

Otto geeft Koosje een kus en loopt snel de deur uit, achter Myra aan.

Froukje

(achter hem aan) Niet weggaan. Niet weggaan. Doe wat je wilt, ik zal doen wat jij wilt, maar ga niet bij me weg.

Koosje

(naar de zaal) In een van de herenhuizen langs de weg woont mijn vriendje, die daar, achter die gordijnen, zit te lezen en die even opkijkt omdat hij voelt dat ik langskom. Mijn vriendje die met mij naar bed wil, wat ik niet durf. (stilte)

Mamma stopt en leunt zwaar op mijn schouder. Ondanks de vrieskou staat het zweet op haar voorhoofd. Ze schudt nee, het is alweer over, ze heeft geen zin in vragen, maar ik vraag niets. Op het stille gedeelte beginnen we te zingen, het is fijn dat het Kerstmis is, een witte kerst nog wel. Ere zij God, jubelt mamma, in den hoge... Vrede op aarde... Euforisch. Als we thuiskomen ligt pappa onverzoenlijk in bed. Ik snuif de geur op van het vette konijn dat de hele dag heeft gesudderd en morgen tussen de middag botergaar zal zijn. Ik word misselijk. Later begrepen we hoe ziek ze toen al was. De telefoon gaat. Koosje wacht tot het antwoordapparaat aanslaat met Seps stem die meldt dat nummer zusenzo is gedraaid en dat er een boodschap kan worden ingesproken. Dat gebeurt niet.

Sep

(abrupt op, slaat een arm om haar heen) Kom.

Eerste scène

Televisiestudio. Koosje in een donkerroze taftzijden jurk of zoiets moois, het haar losjes uitgekamd. Schaal oliebollen op tafel. Het interview wordt ook zonder geluid op een scherm vertoond. Daarop zijn Koosje vleugels niet te zien, op toneel wel, of andersom. Het publiek ziet Sep en Ben op de rug.

Sep

(in mobieltje) Niet te veel bewegen. De kijker ziet alles. Beetje grijnzen met dat mooie hoofd van je en afwachten wat er gebeurt. Laat maar komen. Achteroverleunen. Kijk, dat boek is geschreven, daar hoef je niets meer aan te doen. Niet kletsen, kort antwoorden, zeg anders 'ik weet niet' of 'hoe bedoel-u'.

Interviewster

Goedemiddag kijkers, welkom bij Op de thee. Vandaag een heel speciale gast. Vier weken geleden verscheen haar eerste boek en het was meteen een groot succes. Drie manieren om met de dood om te gaan is al een openbaring genoemd, inderdaad een andere manier om met de dood om te gaan. Dat leek ons een passend onderwerp voor een dag waarop we het oude jaar vaarwel moeten zeggen. Daarom vandaag in Op de thee de schrijfster van het succesvolle boek. Welkom, Jacobien Opperman. Wij zeggen u tegen elkaar, dat wilt u zo. Ik heb begrepen dat u meestal Koosje wordt genoemd.

Koosje

Jacobien. Of Kobien. Koosje is een koosnaampje.

Interviewster

Hoe wilt u uw thee?

Koosje

Niets erin, dank u. Zwart.

Interviewster

Niet roze? (tegen de kijkers) Roze speelt in het boek een belangrijke rol. (tegen Koosje) Jacobien, een vraag die op ieders lip brandt: heeft u dit allemaal zelf meegemaakt?

Koosje

Mijn uitgever wil dat ik ja zeg. (grijnst in de camera) Ja, dus. Maar niet heus. Ik heb het wel allemaal zelf opgeschreven.

Interviewster

(pakt boek dat voor haar ligt op) U draagt het boek op aan uw ouders. Uw moeder overleed op uw achttiende, in dat aangrijpende verhaal waarmee het begint. Uw vader heeft vorig jaar... Het is een somber boek...

Koosje

Nee.

Interviewster

... en toch leest het als een avonturenroman. Dat kàn kijkers eh lezers die net met de dood te kampen hebben tegen de borst stuiten.

Koosje

(schrikt) Is dit een vraag? Ik weet het niet. Het is géén moppentrommel. Ik ben erg slecht in moppen, maar lachen mag, lachen is bevrij..., nou ja.

Interviewster

Lachen met een traan. Eens kijken. Er zijn drie afdelingen: `Hem negeren', `Hem inlijven' en `Met hem dansen'. `Hem' is de dood. U thuis zult wel denken, wat krijgen we nu in Op de thee, maar iedereen heeft met de dood te maken en Jacobien zei het al, de verhalen zijn met respect opgeschreven. Wilt u een stukje voorlezen, dat prachtige verhaal over uw verliefdheid op een verdronken jongen? Dan heeft de kijker een idee.

Koosje

Ik wil toch nog even zeggen dat het niet per se over mezelf

gaat, hoor. Ook al zeg ik 'ik'. (buigt zich voorover, zodat je de punten van haar vleugels ziet, leest voor) 'De telefoon bezorgt me mijn eerste flirt met de dood. In de rivier beneden is een onbekende jongen verdronken en zijn vader komt sneller dan zijn benen hem kunnen dragen over het steile pad door onze achtertuin aangerend om de dokter, de politie, de familie te bellen. Ik vang de plaatsnaam met een K op waar de pretzweemers op deze hete pinkstermaandag vandaan zijn gekomen. Hun auto staat verderop aan de straatweg geparkeerd. De jongen was zestien; ik ben elf.' (kijkt op, verlegen)

Sep

Niet trekkebekken. Handen stil.

Koosje

'Wekenlang belijd ik op de onbeschreven kanten van een oud schrift mijn hartstocht voor deze gezant van elders, dit koningskind dat ik alsnog zal redden. Ik geef hem een naam, maak schoolrapporten voor hem, verzin gedoe thuis en avonturen buitenshuis voor hem, teken hem in wisselende stemmingen, maar altijd met sproeten. Wie sproeten heeft, heeft lef en gaat niet bij de pakken neerzitten.' (de camera zoemt in op Koosje's gezicht. Ze bloost, buigt zich dieper over het boek. Leest nu indringend.) 'Vol overgave wek ik deze voorbode van mijn volwassenheid tot leven, waarna ik hem aan zichzelf overlaat. Ooit, weet ik, komt hij opnieuw langs om in de rivier te zwemmen, deze keer zonder te verdrinken. Hij zal op eigen krachten het pad naar boven beklimmen en mij vertellen dat hij me komt halen. Intussen zal ik naar zijn beeld van mij toeleven. Ik zal een vrolijke, verstandige vrouw in zijn ogen weerspiegeld zien, zonder twijfel, daar kon hij gerust op zijn. "Zij hadden malkander zo lief," zingt mijn moeder.'

Sep

Florence Nightingale is er niets bij.

Interviewster

Prachtig... Iemand noemde dit pervers. Het deed hem denken aan rampentoeerisme. Daar ben ik het niet mee eens.

Koosje

(verontwaardigd) Het gaat over een kind! Een kind dat leven vanzelfsprekend vindt. Het verdraagt geen stilstand, begrijpt u? Kinderen willen verder, ze willen. Ook letterlijk. Een stapje, nog een stapje, nog een. Zo gaat dat door. Ik heb het gezien bij mijn broertje.

Sep

Geen speld tussen te krijgen.

Koosje

Daar denk ik over na. Ik moet over alles goed nadenken. Dat moet.

Beeld bevroren, zowel op toneel als op scherm. Spot op Ben.

Ben

Wat had ik moeten zeggen? Wat kon jij schaken, pa, echt. Wist je dat ik studentenkampioen ben geweest? Toen ik stopte met studeren drong het niet tot je door, hè? Ik had vaker moeten bellen, 'pa, ik haal je op', maar Liedje zei, daar heeft-ie geen zin in, laat die man toch. Wat had ik moeten zeggen? 'Als enige zoon heeft u het recht...' Koosje heeft mooi gesproken. Die kan dat. Ze stak me nog een hart onder de riem, we hadden het vroeger goed thuis, zei ze. Ja. Ze was erg aangedaan, onze Koos. Geen idee waar je je schoenen kocht. Ze komen uit de hele stad naar ons toe. Modieus maar niet duur. We worden allemaal een beetje armer, maar schoenen heeft ieder mens nodig. Ze geven elkaar ook weer schoenen cadeau. Jij had niet hoeven betalen, hoor. Ze zeiden dat je soms weken niemand zag. Ik had kunnen zeggen dat je nu bij mamma bent, maar dat geloven we geen van allen. Had af en toe gebeld. Gewoon, 'hoe is het nou, jongen', wat vaders vragen, ja. Het gaat goed, zou

ik hebben gezegd. Het gaat goed.

vorige situatie

Interviewster

Was die drenkeling uw eerste intense ervaring met de dood?

Koosje

In het stadje waar ik woonde stond een zuil met de namen van vermisten uit de oorlog. Op een dag was een van de namen weggebeiteld. Daar heb ik uit alle macht een wonderbare redding van gemaakt.

Interviewster

De dood van uw moeder moet u erg hebben aangegrepen. En die van uw vader...

Beeld opnieuw bevroren. Spot op Ben.

Ben

In een bad vol bloed. Waarom? Zo oud en dan zoiets. Je hoort dat nooit. Je was altijd welkom. Koosje zei: hij kon niet zonder moeder. Dat klonk zo plechtig, 'moeder'. We zeiden 'mamma' vroeger. Maar mamma was al vijftien jaar dood.

vorige situatie

Koosje

De eerste poes die doodgaat is ook erg. Je ziet de vlooiën weglopen omdat er niets meer te halen valt. Je kunt de dood niet opvangen met fantasieën en verhalen. Niet de echte.

Interviewster

Wat u niettemin doet met dit boek.

Koosje

Het is niet eerlijk: je wordt geboren, je begint enthousiast te leven en dan, op je kwetsbaarst, ontdek je... Vanaf dan moet je leven met verraad. (wordt steeds roder)

Sep

Stop! Gewoon ophouden met praten! Vlieg er niet in.

Interviewster

Ik weet niet of de kijkers dit begrijpen. (in de lens) Het boek leest makkelijk, er is geen woord Frans bij. In Tussen zeven en acht werd het een wonder van toegankelijkheid genoemd. Duizenden hebben dat al kunnen ervaren. (tegen Koosje) Uw boek is een succes. U bent ineens schrijfster.

Koosje

Ik ben geen schrijfster, ik heb een boek geschreven. Ik ben lerares, nee, ik geef les, Franse les aan kinderen...

Sep

(grinnikt) Brave meid.

Interviewster

(veert op) Ja, kinderen! Dat is zo mooi, al die kinderervaringen. Ik heb zelf een kind (buigt even haar hoofd) en ik vind wat u zegt over kinderen krijgen in deel 3 prachtig. Daar werd ik echt vrolijk van.

Beeld weer bevroren. Spot weer op Ben.

Ben

Zij kan praten, mijn zusje. Ze praatte altijd, net als mamma, maar zij praatte het meest. Ze stonden iedere dag met elkaar in de keuken. Mamma kookte en Koosje stond bij haar, een grote roze strik in haar haren, en ze praatte. 'Flink zijn', zei mamma als ze huilde. Als ik binnenkwam lachten ze naar me, maar ze stopten niet met praten.

vorige situatie

Interviewster

U beschrijft dus drie mogelijkheden om met de dood om te gaan, (kijkt op haar blaadje) met je verstand, met je gevoel, en met kunst of levenskunst. (staart naar blaadje) Daar kunnen we nu niet uitgebreid op ingaan. Mijn vraag is: heb je het dan voor het kiezen? Ik kan me niet voorstellen dat je na de dood van je moeder denkt: daar ga ik nu eens creatief mee om.

Koosje

(hulpeloos) Zo letterlijk moet je het niet nemen. Het is een belangrijk onderwerp, de dood.

Sep

Ha ha ha.

Interviewster

Dat mag je wel zeggen.

Koosje

De dood is niets, dat is juist zo erg. Als je hem ontkent, als je niet openlijk rouwt, daar heb ik een handje van, is dat misschien het beste bewijs dat je hem accepteert.

Interviewster

(resoluut) Hier begrijp ik niets van.

Sep

Trut. Koos, zet hem op.

Koosje

Ik bedoel... Als er iemand doodgaat die je alleen van z'n werk of van de televisie kent, ga je je meteen een beeld vormen. Zo'n leven wordt een geheel en vanzelf uniek. Dat is best prettig. (interviewster knikt enthousiast) Als er een dierbare doodgaat doet ieder beeld, iedere herinnering pijn. Dan rouw je. Ze zeggen wel dat je sociaal moet rouwen, maar ik doe het in m'n eentje, zoals ik het ervaar. Als iets diep ellendigs. De troost van anderen, een hand op je schouder, dat is toch... (kijkt vies) Ik neem de doden serieus.

Sep

Ik zeg nog ga daar niet heen, wat moet je daar, krijg je er soms geld voor?

Interviewster

Zo'n hand is goed bedoeld. Als kind was u toch druk bezig met troosten; al die reddingsfantasieën, wat is dat anders? Ach ja, kinderen. (Koosje verhit; enig geëet van oliebollen) Misschien iets opgewekters tot besluit. Het slot van uw boek

is één lang pleidooi voor het krijgen van kinderen. Het gezin als hoeksteen van de samenleving? (plagerig)

Koosje

Wat anderen doen moeten zij weten. Eerder als privévervulling. Als je een kind baart, heb je de dood beet met een schepping die het leven zelf is. Ik ken mannen die daar hun carrière voor zouden geven. Terecht.

Interviewster

Ziet u het hebben van kinderen niet te rooskleurig? Daar hebben we het roze weer! Heeft u zelf kinderen?

Koosje

Te rooskleurig?

Interviewster

U kent het verhaal van Roald Dahl, over die schattige baby die eind negentiende eeuw werd geboren? Ze noemden hem Adolf...
Roze kan bruin worden, en zwart.

Koosje

Dat is flauw. Spreekt toch vanzelf dat het leven geen rozengeur en maneschijn is? Gelukkig niet. Ik merk dat ik de neiging heb precieus te worden. Overgestileerd, weet u wel? Je schiet in een vorm. Ik vind dat afstotend.

Sep

Zo zo.

Interviewster

Zo zo! Dat is niet kinderachtig. Kinderen zijn ook zorgenbezorgers. (lacht)

Koosje

Ja, ik weet er niets van, hoor. Ik heb ze nog niet. Het gaat meer om het idee. Ik weet dat een vrouw in principe kinderen kan baren.

Interviewster

Jawel. (krijgt de slappe lach, beheerst zich, kijkt Koosje

nieuwsgierig aan) Het was interessant. De kijker weet nu iets meer over de schrijfster achter dit mooie boek. We moeten naar onze vaste thee-columnist die het zal hebben over het Oudjaargevoel. Hartelijk dank voor uw komst naar de studio, Jacobien Opperman. En (in de camera) leest ú Drie manieren om de dood te verslaan, herstel, ...om met de dood om te gaan. (wendt zich nog even tot Koosje) Het plaatje op de omslag is een skelet dat ten dans wordt gevraagd... een roze skelet...

Koosje

Een Mexicaans skelet.

Interviewster

Ha ha ha ha ha. (geeft Koosje een hand) Bent u al aan een volgend geesteskind begonnen?

Koosje

Eerst een echt kind.

Interviewster

Ha ha ha ha ha.

Koosje staat trillend op, de vleugels trillen mee.

Interviewster plus camera af. Toneellicht dooft.

Tweede scène

Sep, alleen op het podium, zet de videorecorder en de televisie uit en spoelt de band terug. Loopt onrustig heen en weer, beantwoordt de telefoon zodra die overgaat.

Sep

Ja? [] Opgenomen, ja. Bevel opgevolgd. [] Wat? Tuurlijk ben je in de war, zo erg was het toch... [] Je laat je humeur niet verpesten door die klote-televisie. Ze prezen je, dat mens prees je de hemel in. Misschien was dat over kinderen... Het gaat ze niet aan. Eén ding: we gaan hier niet over nalullen.

[] Het is goed. Kom nou maar naar huis, we moeten boodschappen doen, de winkels gaan vroeger dicht... Hallo! (De verbinding is verbroken. Sep loopt rond, kijkt aandachtig naar de kerstboom met de zelfgeknipte engelen. Opnieuw telefoon.)

Sep

Ja? [] Liedje, Lidewij! Alles goed? [] Ja, ze zag er prachtig uit, dat voorlezen was goed. [] Het was life, ze is er nog niet, ze heeft gebeld. [] Nee, ik ben niet meegeweest. [] Ach. [] Groet Ben van me. Zal wel lukken. Doe ik. (legt neer)

Sep

(tegen denkbeeldige Koosje) Het was geen miskraam, jij was niét zwanger. Jij bent niet gevallen. Ik heb geen schrammetje gezien. Al dat gelul, dat eindeloze gelul. Volgens de dokter is sterilisatie safe. Misschien moet ik het je vertellen, maar dan smeer je 'm. Jij was niet zwanger. De ingebeelde zieke: god weet dat ik hier niet voor deug, maar ik wil je niet kwijt. Ik bel overmorgen de dokter, misschien kan het worden teruggedraaid. Nee, ik wil niet, ik hoef niet. Ik moet het je vertellen. (telefoon; neemt op)

Sep

Jacob! Jongen! Als je het over de duivel hebt... Ik dacht net aan je. [] Heb je gekeken? [] Ja, dat loopt als een tierelier. [] Doe maar, Koos vindt dat leuk. Het is een engel. Hoe is het nou? Niet de slaaf van het ijzer geworden? Zo noemde een dichter dat onlangs, hoe vind je die? [] Zwanger? Hoe kom je daar nu bij? [] Je moeder! Myra! Ik had het kunnen weten. Zullen we het daar niet over hebben? [] Een vriendinnetje, hm. Neem maar mee. [] Zie je straks. (terwijl hij neerlget, mompelend) Zorgenbezorgers... (gaat op de grond liggen, terwijl het donkerder wordt) Roze roze roze. Heb erbarmen.

Derde scène

De deur gaat open, gewoon licht. Op de drempel Koosje, blossen op haar wangen, in haar handen een fles roze champagne en een zak appelflappen, sneeuw op haar vleugels.

Koosje

Allemaal gehad. Wat een weer! Wel leuk.

Sep

(springt overeind, confuus) Koos! Je bent er al. Wat zie je er goed... Je legde ineens neer. Hoe kom je zo snel...? (neemt de spullen van haar over; zij houdt haar jas aan.)

Koosje

Ik weet niet wat er gebeurde, ik was in de war, maar iedereen vond het goed. Ik ben thuisgebracht. Het is de witte wereld. Dat wordt niets met het vuurwerk.

Sep

Ben je gebracht?

Koosje

We waren met Otto's auto. Ja zeg, ik ga niet in m'n eentje.

Sep

Ik moest werken... Jacob komt vanavond.

Koosje

Fijn!

Sep

Hij neemt een vriendinnetje mee.

Koosje

Kom mee, boodschappen doen. Visboer, bakker, drank. Wat drinkt Jacob? Laten we ook bier kopen. En cola.

Sep

Ik weet achteraf niet of het een goed idee is, Jacob en zo'n meisje. Ik zie geloof ik liever een maffe grappenmaker op de kijkdoos.

Koosje

Misschien dat ik straks even naar Otto ga, het is om de hoek.
Ik wil niet dat hij de hele avond alleen is.

Sep

Is dat jouw zorg?

Koosje

Zou jij alleen willen zijn?

Sep

Ik ben niet alleen, Koos. Overigens heb ik in het algemeen
weinig tegen alleen-zijn.

Koosje

Als het je uitkomt, ja. Iedereen is alleen.

Sep

Hè bah.

Koosje

Otto begrijpt zoiets.

Sep

Hè bah.

Koosje

(lacht) Alleen een zwangere vrouw is niet alleen.

Sep

(aarzelt, terwijl hij zijn jas aantrekt) Hè bah. Ik ben blij
dat je er bent.

Koosje trekt hem vrolijk mee naar buiten. Schemerdonker.

Vierde scène

Silhouet van Sep en Koosje in paarhouding. Ze vallen opzij op
het moment dat het lichter wordt.

Koosje

Dit kunnen we altijd blijven doen. Je bent lekker en lief.

Sep

Net zo lief als Otto?

Koosje

Weet je, als ik zo lig voel ik me net zo goed dood als levend. Ik bedoel, er is zoveel meer dan jezelf, of...

Sep

(rekt zich uit) Ik vind jou anders heel levend. Tenminste nu. Zolang je leeft, zogezegd.

Koosje

Nu is alweer voorbij en straks ben ik dood. Ik bedoel, heb jij dat niet, dat je je soms klein voelt?

Sep

Wil je me niet beledigen?

Koosje

Ik bedoel...

Sep

Je bedoelt dat je bang bent voor de dood. (gaat overeind zitten, slaat zijn armen om zijn benen)

Koosje

Nee, hoor. Denk je dat? Iedereen is bang voor de dood, niet ik speciaal. Het besef dat je dood zult gaan is het enige wat nooit ophoudt, het enige wat je zeker weet...

Sep

(wijst naar haar hoofd) Zet die machine stil.

Koosje

Dat moet je me nooit vragen. Ik denk altijd, minuut voor minuut. Alles moet goed in de gaten worden gehouden.

Sep

Alles? (pakt als hij ziet hoe weerloos ze erbij ligt haar hand) We spreken iets af. Als jij later een echte engel bent, zo één daarboven, doe dan roze vleugels aan. Roze zijden vleugels. Dan kan ik je makkelijk herkennen en jaag door de

Elysische velden achter je aan als een geile, rode sater met een enorme pik. Je zult mij niet als engel zien. Ik oefen voor het duivelschap, lijkt me minder saai.

Koosje

Denk je dat ik eerder doodga dan jij?

Sep

Dat zien we dan wel weer. (domineestem) Verlaat je op God, mijn kind, meer kun je niet doen.

Koosje

Geloven zal ik nooit. Ik dop mijn eigen boontjes.

Sep

(pesterig) Waarom zou je je het niet makkelijk maken? Je weet nooit waar het goed voor is. Je bent toch wel gedoopt?

Koosje

Als je maar biecht, hè? Jij denkt dat je alles kunt kopen of afkopen.

Sep

Van katholicisme kan niemand mij betichten. Luister, liefje: de dood bestaat niet, hij heeft geen gedaante, hij overbrugt alleen het verschil tussen zijn en niet-zijn. Daar heb je een boek over volgeschreven, weet je nog? Waar ben je in godsnaam bang voor? (verveeld van zijn eigen retoriek, komt overeind) Trek je kleren recht.

Koosje

Ze vroeg niet waarom de dood de lezers op dit moment zo aanspreekt. Zesduizend exemplaren in vier weken en dan weten we niet eens hoe het met de kerst is gelopen. En nu dat interview weer. Waarom? Zou jij het geweten hebben? Komt het door de recessie? Door het einde van het jaar? Is de dood niet een luxeprobleem, als gespreksonderwerp bedoel ik? (verward)

Sep

Het terrein van de sociologie.

Koosje

Ze vroeg wat de aanleiding was voor het boek.

Sep

Je gaf niet echt antwoord.

Koosje

Ik moest mijn hoofd leegmaken. Ik wil naar mezelf kunnen kijken. Ik denk dat dat schrijven is, voor mij. Je vader die zo eindigt, terwijl je hem bijna vergeten bent. Jij had je oren dicht. Otto had het alleen maar over Froukje, wat die goed deed en wat niet. 31 December. Wat een jaar.

Sep

(ironisch) Geen slecht antwoord. Ik denk dat dat mens niet ontevreden was geweest. Waar blijft hij toch? Waarom zou hij komen? Van mijn zoon ben je nooit zeker. Die komt niet meer. (even stil) Koos, ik wil je iets vertellen. (gedragen) Ik weet hoe hoog je de waarheid...

Koosje

Alles is goed zoals het is. St. (innig) Als ik zo lig, alleen met jou en niemand wil iets van me, er gaat van alles gebeuren en we weten niet wat, dan ben ik volmaakt gelukkig. Ik voel me de laatste tijd... vervuld, verliefd op mezelf en meer nog op jou. Heilig.

Sep

Was je echt zwanger?

Koosje

Ja, meester. En ik ben ook van mijn fiets gevallen. Als je met een dikke jas valt vallen de schrammen mee. Je valt en het valt mee. Leve degeen die in de winter van z'n fiets valt! Mijn kousen waren wèl stuk, die rode met ribbels. Heb je ze niet in de vuilnisbak zien liggen? Dat jij niet thuis bent als ik van mijn fiets val betekent nog niet... (staat op) Zullen we een spelletje doen? Wie de meeste buitenlandse steden weet

met een A! Jij mag beginnen. Ik moet straks wel even naar Otto, beloofd is beloofd. Eén glaasje. Samen de band bekijken. Ga anders mee. Kun je me ondersteunen door de sneeuw. Misschien ben ik weer zwanger, ik denk het, mijn borsten zijn zo vol, moet je voelen. Je moet me steunen, mijn liefste. (even stil) We nemen gewoon de A; Amiens, Antwerpen, Aken..., nu jij.

Sep

Ik moet je iets vertellen.

Koosje

Amerika mag niet. Dat ligt in Nederland.

Sep

Luister.

Koosje

Alleen als het leuk is. Arles.

De bel. Sep naar de deur, terwijl hij op zijn horloge kijkt.

Sep

(mompelend) Half tien.

Vijfde scène

Sep terug met een jongen in het zwart. Op zijn T-shirt staat 'Cola Cola'. Hij gaat zonder Koosje te begroeten zitten.

Koosje stift haar lippen.

Sep

Kijk eens wie we hier nog hebben?

Koosje

Is-ie alleen? Een goede late avond! Heb je al gegeten, Jacob?

We hebben nog stampi. (als er geen antwoord komt)

Andijviestampot.

Jacob

We hebben. We hebben. Wij hebben, ik heb, zij hebben niet. Als ik wil dat jij hebt, heb jij ook. Oliesjeiks, corrupte technobonzen, donkere jaren, lichtjaren, o wat hou ik van je als ik het niet koud heb. Wil je wat hebben, ik kan je geven wat ik kwijt wil. Vermijd het ijzer, zei de dichter, de dichter die dicht omdat hij de gaten niet respecteert, de braller, de schoonschrijver, de zoeker naar het diepere en vooral naar een literaire prijs, waar jij naar kunt fluiten, voor het prijzencircus dien je je te gedragen, een beetje draaglijkheid maakt alles echter. Wil ik wat hebben..., wat zou ik willen hebben...?

Sep

Je geeft haar fatsoenlijk antwoord, anders hoepel je maar weer op.

Koosje

Augsburg.

Jacob

Mijn moeder heeft mij gevoederd op het daarvoor aangegeven tijdstip.

Sep

Waar is die vriendin die je mee zou brengen?

Koosje

Schrijf je nog gedichten, Jacob?

Jacob

(negeert haar) Kalmte kan je redden, pa. Ze had geen zin om mee te komen.

Sep

Wie is het?

Koosje

Aleppo.

Jacob

Laat me denken... Ze is... de draagster van je toekomstige

kleinkind. En zie, ik verkondig u grote blijdschap... (staat op en loopt naar het kerstboompje, kijkt er gebiologeerd naar) O nee, dat was een paar dagen geleden. Ze durfde niet, dat snap je toch wel. Hartstikke illegaal en dan een dikke buik, blijf in die staat maar eens onzichtbaar. En hoe moet dat zometeen? Echter, ik draag de verantwoordelijkheid. (draait zich om) Ik heb besloten mij volledig op de toekomst te richten en mij positief op te stellen. Moeten wij werken, dan werken wij. Dat betekent dat je me een baantje moet bezorgen, pa, vang maar een vlieg in je netwerk, ik pak alles aan, mits lucratief. Ga toch mee, zei ik, maar zij zei: Jij gaat geld vragen, daar is voor mij geen eer te behalen. Misschien is je vader wel bij de politie, brrr. Je moet weten: haar eigen vader woont ver weg, in een warm, droog, kapot land. Ze is een heuse medelander, maar wel een illegale medelander. (kijkt naar Koosje) Die roze baby gaat zo te zien niet door.

Koosje

Atlanta. Amman.

Sep

Bullshit! Als je een meisje zwanger hebt gemaakt, kan ze abortus plegen. Ik wil je best geld geven op voorwaarde dat ik de situatie precies ken. En dat ik het terugkrijg. Ben je clean?

Jacob

Ben ik, ben ik... Ik ben mijn dagelijkse toerental aan het afdraaien.

Sep

Ben je clean?

Jacob

Ik ben er, dat is wat telt.

Sep

Stop hiermee. Ik wil antwoord.

Koosje

Alexandrië. Andorra. Aberdeen.

Jacob

Ken je die van die twee naaimachines die de draad weer oppakten? De mensen naaien hun eigen kleren weer. Leve de recessie. (bij Seps ongeduld) Jij met je klien. Omdat ik een jaartje wat suf met stuff. Goede poëzie moet rijmen, is het niet aan de oppervlakte, dan toch eronder. Niks ijzer; puberproblemen, zegt de psych. Natuurlijke veranderingen in de hersens. Jij gaat voor het gemak van het ergste uit. Om op ons gesprek terug te komen, het is denk ik geen meisje. Ze is tien jaar ouder dan ik en ze wil het kind. In haar eigen godvergeten land was ze tandarts, maar ze heeft hier een nieuwe roeping gevonden. Het moederschap schenkt haar een nieuwe horizon.

Koosje

Hoe ver is ze heen?

Jacob

Vijf maanden. En dan wil hij nog een abortus! (brutaal, tegen Koosje) Wees niet jaloers, haar situatie is verre van rooskleurig, al is de vervulling impliciet aanwezig.

Sep

(tegen Koosje) Het is zijn moeder. Die kan niets anders dan kwekken. Kwek kwek kwek kwek, de hele dag, almaar kwekken over anderen. Kwek kwek. (Jacob grinnikt) Vriendinnen zijn het smeer in de emotionele nieuwsgaring. Iedereen weet intussen dat jij volgens eigen bevinding zwanger was. `Jacobien Opperman: "Ik had moeder kunnen zijn".' Of niet, natuurlijk.

Koosje

Adelaide. Aarhus met een rondje. (staat op) Ik ga nu maar even naar Otto.

Sep

Proefwerken nakijken?

Jacob lacht.

Koosje

Addis Abeba. Ik ben met een uurtje terug. (met een gebaar naar de oliebollen en appelflappen tegen Jacob) Tast toe. Zie ik je straks nog?

Jacob

Hangt ervan af... Ik heb je boek gelezen, nouja, stukjes. Ik moet zeggen dat ik onder de indruk was. Vele nobele gedachten vinden elkaar daar. Ik dacht: tjonge, de opvolgster van mijn moeder manifesteert zich zo ongeveer als de nieuwe Messias. Wees onbezoezeld als een kind. Zoiets toch?

Koosje

Amsberg, Algiers, Arles. (kijkt Sep aan) Los Angeles. (haastig af)

Sep aarzelt, maar blijft zitten. Hij vouwt zijn handen over zijn borst en kijkt Jacob aan. Pakt daarna flessen en glazen.

Jacob

(mompelend) Dan niet. Je moet tegen een geintje kunnen. Vrouwen... (harder) Nu kunnen wij eens samen praten, pa. Onder vier ogen. Het is niet waar, hoor, van die zwarte, rijpe, schone. Making up stories, weet je nog? Daar werd jij vroeger gek van. Je stonk er weer eens in, hè? Wat denk je, kun je de waarheid aan? Cola, graag. (als Sep afwachtend zwijgt) Ma zegt dat jij helemaal geen kinderen meer kunt krijgen. (stilte) Ik zat 'r een beetje te stangen. Vertrouw jij die Otto? Kunnen we hem reduceren tot een onschadelijk geval van potentieel draagvaderschap, hoe zeg je dat? Ja, de raderen van mijn nieuwsgaring zijn naar tevredenheid in werking. Lijkt me allemaal alleen niet makkelijk voor jou. Je begrijpt dat ik met deze laatste opmerking je ex-echtgenote citeer, die het zo goed met je meent. (even stilte) Niks van aan hoor, van die

zwangerschap. Ik bedoel de mijne, de door mij in potentie veroorzaakte. Niet dat ik weet. Komt nog wel, lijkt me wel leuk, kinderen. Nee, in het echte verhaal zit een lief, blond, pril meisje in haar gezellige huis op me te wachten. Ze is opgewonden omdat ze met me mee mag. Voor het eerst Oud & Nieuw buitenshuis! Ze heeft verstandige, progressieve ouders. Ze is zestien, de grens voor alcoholverstrekking voorbij, hoera. We gaan zo naar een feestelijk samenzijn van jongeren in Paradiso. Ik zei: ik moet even met mijn vader praten.

Sep

Ben je clean?

Jacob

Ken je dat verhaal over de imperfectionist? Lachù! Die ging ervan uit dat een mens voor tien procent fouten maakt. Had-ie een hele theorie over. Hij was medisch specialist en schreef iedere mislukking toe aan die statistische wet van hem. Niks excuses. Wat denk je dat ze met hem hebben gedaan?

Sep

Wat kom je doen?

Jacob

Wat gá ik doen? Ik ga mijn diploma halen. Dat kom ik jou vertellen. Ik ben honderd procent klie, een ware nul-situatie, en dus begint mijn hoofd zich te vervelen. Klote, een klie hoofd en al bijna volwassen, nu moet ik het wel gebruiken, ik had het kunnen weten. In januari ga ik naar de avondschool voor sneuë volwassenen en berouwvolle kinderen. Goede voornemens, ik barst ervan. Ik hoef geen geld...

Sep

Je moeder krijgt geld.

Jacob

...ik dacht alleen: als je alle cadeautjes die je me de afgelopen vijf jaar niet hebt gegeven bij elkaar optelt komt

dat met een beetje medewerking neer op een volwaardige computer. Een computer is onmisbaar met het oog op het eindexamen volgend jaar. Of dacht je dat ik al die boeken ging lezen? Uit-trek-sel, pa, dat is het toverwoord voor de aburant van deze tijd. En het ellendige geval wil dat ik een moeder heb die dik tevreden is met een laptopje zonder internet. Die zweert nog steeds bij de telefoon. Kwek kwek.

Sep

Aburant?

Jacob

Of zo.

Sep

Ik ben niet geschikt om te bedenken of een ander dit of dat bedoelt. Zeg wat je wilt. Geld voor een abortus?

Jacob

(wrijft over de leuning van zijn stoel, kijkt ernaar) Zelf gemaakt? (gaat staan en kijkt van een afstandje) Niet slecht. (gaat weer zitten) Ik zat háár te stangen, jouw engel.

Sep

Geld voor een computer?

Jacob

Je zegt het. Ma kan verantwoording afleggen over mijn goede levenswandel. Kijk, dat jij een vrouw verlaat omdat ze af en toe gezellig wil babbelen is één ding, maar je kind laat je niet in de steek. Dat valt in je te prijzen.

Sep

Je moeder had andere verwachtingen.

Jacob

Zou ze daar redenen voor hebben gehad?

Sep

Ongetwijfeld.

Jacob

(na een stilte) Dat is dan in orde. Je weet mijn geboortedag nog?

Sep

(grijnst) Ik zie je 6 januari kwart over vijf bij Raf. Driekoningen. Nog een wonder dat de Nederlandse middenstand zich daar niet op heeft gestort.

Jacob

Ik weet goedkopere...

Sep

Ik zei: bij Raf.

Jacob

Ken je dat verhaal, pa, van die man die zó goed zeg maar rustig heilig was dat ze hem in het gehucht waar hij onderzoek deed kruisigden? Ze dachten dat de nieuwe Messias was gekomen.

Sep

(lacht) Ik zie dat je verstand nog aardig functioneert. Maak er gebruik van, jongen. Wees niet te lastig voor je moeder. Ik zie je de zesde een jaartje ouder terug. Hoe is het met je band? `De vermoorde onschuld'. (grinnikt) Ik heb jullie gehoord in Paradiso, in dat voorprogramma. Het tweede nummer was origineel. Die bassist is goed. Ooit over het conservatorium gedacht? Was dat niet de viool van je moeder? Ik hoop dat hij verzekerd is.

Jacob

Was je er dan? Je hebt de flyer gevonden. (even stil) Ik heb ook wat dat betreft een verzoek. Bel ik nog over. Nu moet ik maar weer eens gaan.

Sep brengt Jacob, met een oliebol in zijn hand, naar de deur. Als hij alleen is, staat hij even midden op het toneel. Hij kijkt naar de telefoon, zet de televisie aan, waarop wordt gelachen, schakelt over op video. Drukt op play. Een flard Koosje. Hij loopt resoluut naar de werkplaats en sluit de deur

achter zich. De video blijft aan. Er klinkt gezaag en getimmer en een voortijdige knal van buiten.

Koosje

(op video) Het gaat over een kind! Een kind dat leven vanzelfsprekend vindt. Het verdraagt geen stilstand, begrijpt u? Het wil iets doen. Kinderen willen verder, ze willen. Ook letterlijk. Een stapje, nog een stapje, nog een. Zo gaat dat door. Ik heb het bij mijn broertje gezien. Daar denk ik over na. Ik moet over alles goed nadenken. Dat moet.

donker

Zesde scène

Weer licht. Ruis op de televisie. Koosje op, kijkt rond, zet de recorder en de televisie uit, doet als ze geluiden in de werkplaats hoort een stap die kant uit.

Koosje

(luid) Sep? Ben je aan het werk? Is Jacob weg? Het is kwart voor twaalf, kom je? Vast een goed Nieuwjaar van Otto.

Ze bonkt op de deur van de werkplaats. Het getimmer stopt.

Derde bedrijf: Goede Vrijdag en Pasen

Eerste scène

Het podium in tweeën, het rechterdeel donkerder, met contouren van meubels. De kerstboom is weg. Koosje en Myra op, Koosje in een roze mantelpak.

Myra

De hele dag heb ik gezocht. Ik denk dat hij hem heeft meegenomen. Je zoekt je een ongeluk.

Koosje

We hebben er zeker drie, maar waar? Opruimen is niet mijn sterkste kant. Ik denk dat Sep ze op zijn werkplaats heeft.

Myra

Hoe krijg je zo'n hoge ruimte zo behaaglijk? Het is toch nog fris buiten, 's avonds laat.

Koosje

(houdt iets omhoog) Deze zocht ik. Ik vind het 'Erbarme dich' hierop zo mooi. Dat vind ik altijd het mooist. (zet de aria op) Wat wil je drinken?

Myra

Heb je whiskey? Ik kan niet lang blijven. Ik denk dat Jacob dat ongezellig vindt. Dat hoop ik. Bedankt voor het kaartje, het was mooi. Nog een bof dat Sep niet kon. Het is anders wel een zit. Één pauze waarin je amper koffie kunt drinken...

Koosje

Het ging juist snel. Vroeger moest het koor steeds nog opstaan als het aan de beurt was, dat trage ruisgeluid, dat staat me nog bij. Ik ga altijd op Goede Vrijdag.

Myra

Goede Vrijdag zegt me niets. Is Sep nog aan het werk?

Koosje

(zet de muziek zachter) Die ligt te lezen. Hij spelt iedere dag twee kranten van A tot Z. Of hij zit te internetten, hij bezoekt sites over meubels en design. Hij moest iets afmaken. Misschien heeft hij ons horen binnenkomen. Hij kan niets verstaan, tenzij hij met een oor tegen de deur geplakt staat.

Myra

Ik hoor al drie dagen niets. Hij is van de aardbodem verdwenen. Ik ben bang dat Jacob zich schuldig voelt. Die twee... Alles had ik voor mogelijk gehouden, maar dit... Ik ben bang dat hij een ander heeft. Weet je wat Debbie zegt?

Koosje

Die komt wel terug. Jullie hadden problemen. Hij gaat je vanzelf missen.

Myra

Dat zegt Debbie ook. Vivy zegt `waar er twee zijn hebben er twee schuld'.

Koosje

Ik vind `schuld'... Ik weet niet.

Myra

Ik word gek thuis. Ik wil weer gaan lesgeven, maar op deze manier komt er niets van. Neem nooit een jongere vent, ze hebben hun ogen niet in hun zak. (even stil) Hoe is het nu met jullie? Ik bedoel, heeft Sep er vrede mee dat je...

Koosje

Dat ik weer zwanger ben? Is dit voor jou moeilijk? Of voor Jacob?

Myra

Vijftien jaar geleden waren we met ons drieën in Londen. Alleen het beste was goed genoeg voor Sep. Dat Paasontbijt, Engeland en ontbijten, je weet het... Jacob heeft het chocolade-ei de hele dag in zijn zak bewaard, je snapt wat een smeerboel dat gaf, maar we lachten erom. Hij is onmogelijk. Interessante mannen zijn onmogelijk. Op den duur ontdek je dat. Willem is ook onmogelijk.

Koosje

(zet de cd af) Ik heb zangles genomen. Misschien ga ik bij een koor.

Myra

Dat had je niet gezegd. Heel Nederland zingt. Je weet hoe ik Sep heb leren kennen? Hij zat almaar naar me te staren terwijl ik mijn best deed op Brahms of zo. Zoiets voel je. Hij wilde altijd op rij 8 in het midden zitten. Lastpak.

Koosje

Pasen was altijd te koud, vroeger. Het was het eerste weekend dat mijn vader ijs ging verkopen, dan onthou je zo iets. 'April is de wreedste maand'. Sep leest wel eens gedichten voor. Deed hij dat bij jou ook? 'Luister, Koos...!' Mijn moeder kende één Paasliedje, over een stem die klonk door heel Jeruzalem.

(neuriet) Dat de Heer was opgestaan, zei die. Ik heb dat lied nooit meer gehoord. Eén keer heeft mijn vader eieren verstoppt, best gênant. Hij had ze niet gekleurd of zelfs maar gekookt. De eerste die Bennie vond kneep hij meteen fijn.

Myra

Hi hi.

Koosje

Gele klodders in het gras. Zo smerig. Pasen viel altijd tegen. Maar we luisterden naar de Matthäus Passion, mamma en ik. Zij schildte aardappelen of zo, ik zat te tekenen, en de radio, later de televisie, stond aan. Geen idee waar Bennie zat. Misschien nog steeds eieren aan het zoeken. Die had al vroeg een zakeninstinct. (in het vertrek ernaast klinkt zacht geschaaf) Hij is weer begonnen.

Myra

Ben en zijn stoelen.

Koosje

Het zijn mooie stoelen. En andere dingen. De laatste tijd werkt hij met sloophout, dat kan verschrikkelijk mooi zijn. Hij krijgt er veel geld voor.

Myra

Sloophout?

Koosje

Ik mag daar alleen komen als iets af is. Dan staat de champagne koud. Als ik die zie weet ik: het is zo ver. We hebben een normaal leven, hoor. We eten samen, we gaan samen

naar bed en we komen er samen weer uit. Hij maakt iedere morgen voor ik naar school ga koffie voor me. Weet je dat ook weer. (opgewonden) Er stond champagne in de koelkast. (als Myra snift) Sorry.

Myra

Ik gun je je geluk. Ik kan daar erg naar terugverlangen. Gaat hij mee naar Frankrijk? Je ging naar Frankrijk, zei je.

Koosje

Met Otto, meivakantie. Sep heeft het te druk. Alle museumstukken worden opnieuw gecatalogiseerd. Ik moet er even uit, ik word gek van dat boek.

Myra

In de krant zeiden ze, zegt Vivy, dat je op de televisie wat hard was over de dood van dat meisje, wat zei ze nou.

Koosje

Heb je het gezien?

Myra

Ik kan me nergens op concentreren. Ik zit alleen maar naar de telefoon te staren.

Koosje

Die man vroeg: wat is het best bij zo'n dood, ik zei: hem niet accepteren. Het was door de telefoon, zo'n actualiteitenprogramma. Natuurlijk neem ik die moord serieus. Je moet wel heel kwaadwillend zijn om daaraan te twijfelen. Ik denk steeds aan dat kind. (blozend) Ik wil nog steeds de doden redden. Maar daarom ben ik nog geen doodsexpert. Ze vragen me zelfs voor quizzen. De dood als vermaak.

Myra

Je hebt in zekere zin je vader en moeder uit de dood gewekt met je boek.

Koosje

Nee.

Myra

Vindt Sep het goed van Otto? Ik kan me niet voorstellen...

Koosje

Otto mag hier niet meer komen. Huisverbod. Ach, hij gaat naar de Dordogne en ik profiteer door mee te rijden en daar te logeren. Vijf dagen kletsen over `des choses françaises'. En lekker eten. Otto is mijn maatje. Zolang die er genoeg mee neemt... Voor mij bestaat alleen Sep. (als Myra niets zegt) Sorry.

Myra

Froukje kon er niet tegen, zegt Debbie. Ze zegt dat ze elkaar weer zien, of was het Vivy.

Koosje

Ik weet het niet.

Myra

Willem is zo gesloten. Als ik eens wilde praten was het: ik snap vrouwen niet. Geniet van wat je hebt, wat valt er te praten? Alsof hij zo'n levensgenieter is, de laatste tijd. Sep was ook geen prater. Alhoewel. (zenuwachtig) Eigenlijk moet ik het je vertellen... Je hebt er recht op.

Koosje

Vertel maar niet. Nee, st. (vinger tegen haar lippen) Het kind is van Sep.

Myra

(even stil bij Koosje's strakke gezicht)

Ik wou dat ik me goed voelde, dan had je meer aan me.

Telefoon. Koosje neemt op, luistert, zegt `natuurlijk', houdt de hoorn Myra's kant op.

Koosje

Jacob. Willem zit bij hem.

Myra haast zich naar de telefoon, draait zich na het korte gesprek opgewonden om.

Myra

Hij wil praten. 'Dit wil ik niet,' zegt hij, 'dit kan zo niet.' Ik moet naar huis.

Koosje

(zachtjes) Willen, kunnen, moeten, en de sterkste van de drie is willen... (hartelijk) Wat ben ik blij voor je. Als er iets is, bellen. Beloofd?

Myra

(staand, mijmerend) Het was een fluweelzachte zomernacht, we kenden elkaar net twee maanden. We zaten op een dijk en keken naar de slapende koeien beneden in het gras. De fles Cava was allang leeg. We zaten daar maar. We gingen gewichtloos op in wat ons omringde en we praatten, over niks, over alles, tot we merkten dat de opkruipende nevel ons tot op het bot had verkleumd en we rillend opstonden. In een andere dimensie klonk het obstinate gefluit van een vroege vogel. Sindsdien weet ik wat geluk is. Hij had het later wel eens over die nacht. Dan plaagde ik hem en zei dat het toch niet zo bijzonder was geweest. Zo, oeverloos, waren eigenlijk al mijn dagen en nachten, zei ik, maar dat was niet waar. Hij was het die ze openvouwde en tegelijk vulde met iets dat het feest van het leven was. (kijkt Koosje aan) Kitsch, hè?

Koosje

Twee maanden; dan komt de mooiste tijd.

Myra

Er was een hele wereld om lief te hebben. Ik was nog nooit zo compleet geweest en zo vanzelfsprekend. En het ging zo goed met hem. Hij was grappig en vrolijk, die eerste jaren; vaak liepen de tranen over mijn wangen. Ik pieste in mijn broek, het was of ik weggleed in een weerloos, kinderlijk orgasme. (vermant zich) Sorry. Ik ga.

Myra af. Koosje loopt naar voren en trekt haar mantelpak uit

zodat ze in haar roze charmeuse onderjurk staat. Ze wrijft over haar buik, duwt haar vleugels omhoog. Ze luistert even naar de geluiden naast haar. Na wat ademshalingsoefeningen begint ze toonladders te oefenen, niet hard, wel zo zuiver mogelijk. Dan gaat ze over op een een Frans herdersliedje. Misschien wordt de vertaling op een scherm geprojecteerd.

Koosje

(zingt) `Maman, dites-moi ce qu'on sent quand on aime,
est-ce plaisir est-ce chagrin?

Je suis tous les jours dans une peine extrême
et l'amour je ne sais comment.

Quel mal nous faut causer un amant,
quand quelqu'un près de nous soupire,
que faut-il lui dire?

[Un berger, bien fait, plus beau que l'amour,
vient d'un air discret
me jurer l'autre jour
qu'il m'aimait bien.

Je ne dis rien.

Je ne dis rien.

Mais quand il vient encore me dire autant,
que faire alors, maman?

Que faire alors, maman?]'

Halverwege het gezang verschijnt Sep, in kamerjas. Hij luistert, zijn handen in afweer naast zijn oren. Op het moment dat Koosje ophoudt met zingen verdwijnt hij weer in het schemerduister. Koosje loopt naar de werkplaats.

Koosje

(luid) Sep! Sepje! Ik ben er. Myra is naar huis. Ik wil naar bed. Ik heb slaap.

Sep

(verschijnt) Ja, nee. We gaan souperen. Ik heb iets gemaakt.

Koosje

Is het af? Ik zag de champagne al. (gaapt) Mag ik alvast even kijken?

Sep

Eerst een bescheiden avondmaal. Tortilla met brood, vind jij lekker. Al hoort daar de roodste wijn bij die er is. Bloedwijn. Dek jij even?

Koosje

Ik ben nog steeds misselijk. Ik kijk wel hoe jij eet. Het Laatste Avondmaal. Komt dat er eigenlijk in voor? Het was erg mooi, vanavond.

Tweede scène

Sep en Koosje haaks naast elkaar aan tafel. Borden, glazen, flessen.

Koosje

Het had me niet verbaasd als het dak van het Concertgebouw, was opengegaan en we waren allemaal gaan zweven. Zoiets is niet aards meer. Leve de gewichtloosheid. Misschien gaat mijn volgende boek over gewichtloosheid. Over de momenten waarop je dat ervaart, zoals ik me die herinner. Wat denk je?

Sep

Beetje seksueel, misschien? Hoe was het koor, de vertolker van onze angsten en verlangens?

Koosje

Geen inzet ongelijk en toch beweeglijk, alsof het allemaal nu gebeurde. Het was... van belang.

Sep

Moet dat, die taal? Jij blijft een idealist.

Koosje

Doe niet zo eng. Een ideeënmaker, of gewoon een maker, maar een idealist? En jij dan?

Sep

(brede lach) Een materialist?

Koosje

Hoezo ben ik een idealist?

Sep

Jij denkt dat iets verandert of beter wordt als je erover nadenkt. Nogal hoogmoedig, evengoed.

Koosje

(zwakjes) Ik weet niet wat je bedoelt. Denk jij nooit na?

Sep

Jawel, maar meer zo van: nu ga ik koken, nu wil ik met die of die vrijen, nu is het wel weer genoeg geweest.

Koosje

Met die of die? (verdedigend) Ik denk ook veel vaker aan eten, of aan jou, of aan het weer, dan aan niet-concrete dingen. Ik weet heus wel dat er alleen muziek is omdat mensen zich inspannen, dat het hard werken is. Ik ben best een scepticus, hoor.

Sep

Weet je dat zeker? Het is niet erg om anders te zijn.

Koosje

Anders dan jij, ja. Je hebt toch hersens, je hebt toch iets als gevoel of voor mijn part een moraal, weet ik veel? Iets dat groter is dan jezelf. Oké, ik ben een moralist, dat ben je met een beetje hart vanzelf, en dus een idealist.

Sep

En een engel.

Koosje

Als dat zou kunnen.

Sep

Niet iedereen vat zijn alledaagse denken in volzinnen en schrijft die ook nog op. Dat heb je aan je studie overgehouden. Die Fransen maken ook overal theorie of filosofie van.

Koosje

Is het verboden schrijver te zijn..., een boek te schrijven? Jij zei dat ik het moest opsturen. Het zijn herinneringen, dat anderen daar nu iets in zien. Schrijven is woorden zoeken voor iets dat je nog niet helemaal begrijpt. Ik vind denken als het er op aan komt helemaal niet belangrijk. (ze wordt rood) Nee, dat is niet waar, maar bij muziek merk je... Ik weet niet.

Sep

Hoed je voor valse lyriek, Koos.

Koosje

Geen poëzie voor mij. Ik houd het bij Sinterklaasversjes.

Sep

Liedjes van verlangen. Laten we sketchjes opvoeren: de irrationele materialist en de sceptische idealist, ik zie het helemaal voor me. Dan ben jij Annelies en ik ben Henk of zoiets lulligs. (zonder overgang) Wat doe je met de vrucht?

Koosje

Annelies?

Sep

Van analyse. Zie je wel, ligt er niet te dik bovenop. (met evidente pret) Of Fietje. Van filosofie. Sophie is te deftig voor de dochter van een ijscoman.

Koosje

Zo is dat.

Sep

(zachter): Je moet er niet zo over doorgaan. Je hebt helemaal niet opgelet wat je eet. Ben je echt misselijk? Je kunt een boek over geuren maken. Ik zou niet weten hoe je de meeste

geuren benoemt: seringengeur, museumgeur, boze Koos-geur. Wat doe je met de vrucht?

Koosje

Laat nou zien wat je hebt gemaakt, ik wil naar bed.

Sep

Wat doe je met de vrucht?

Koosje

Ik wil een kind. Dat weet je. Ik zal er goed voor zijn. Ik laat het niet doodmaken.

Sep

(staat op) Het afvoeren van een vrucht heeft niets te maken met doodmaken.

Koosje

(vleugels opgericht) Alles heeft te maken met de dood.

Sep

Stick to the subject.

Koosje

Woorden kunnen pijn doen.

Sep

Niet zoveel als daden. (gaat weer zitten) Kijk, ik houd best van die ideeën van je, mits helder verwoord, maar ik houd er vooral van dat je er gewoon bént. En dat je blijft.

Koosje

Jij houdt meer van dingen.

Sep

Kijk dit pannetje in relatie tot de dingen om hem heen, de kleuren, de andere vormen. Dat het de functie pan heeft speelt mee, maar het is de kunst er niet 'gezellig' of 'een Creusot' bij te denken, dat doet afbreuk aan de dingheid ervan.

Koosje

De dingheid ervan. Tja. Ik wil een kind.

Sep

(bekijkt haar aandachtig) Je bent mooi, lief, slim. Je zult je kind hebben. Maar je zult het alleen opvoeden. Ik kan dat niet. Niet nog een keer.

Koosje

Ja. Nee.

Sep

(slaat een arm om haar heen) Engelen kunnen helemaal niet vliegen, wist je dat?

Koosje

Hoezo niet?

Sep

Wat dacht je van de spieren die je daarvoor nodig hebt? Je borstkas moet superontwikkeld zijn om de vleugels aan te drijven. En die lange benen van je moeten er af. Te veel ballast. Engelen zouden gedrochten zijn zonder veel om het lijf. Behalve een dikke bontjas. (lacht) Het is koud, hoog in de lucht.

Koosje

Jij noemde me in het begin Engel.

Sep

Van wie is het?

Koosje

Van jou. Ik wil alleen kinderen van jou.

Sep

De mens bedriegt vooral zichzelf. Hoed je voor valse romantiek. Ken je dat liedje Teenangel? Je bent te jong.

Koosje

Tiener-engel... dat ken ik wel. (neuriet) Ze ging dood, maar ze hield in de hemel stevig zijn college-ring in haar knuist. Zijn high school-ring. Lang niet wat dat was. Hoezo?

Sep

(haalt zijn arm weg, kijkt op zijn horloge, staat op) Goede

Vrijdag is bijna voorbij. We houden ons aan het rituele draaiboek. Kom Koos, aanschouw mijn schepping.

Hij neemt haar bij de hand, haar vleugels staan uit. Ze lopen naar het andere deel. Koosje kijkt om zich heen in het felle atelierlicht en ziet twee bedekte voorwerpen tegen de muur.

Derde scène

Koosje

(voor het grootste voorwerp) O, Sep. Is het, hoe heet zo'n ding waar je babyspullen in opbergt, zodat het niet zo'n troep wordt in huis?

Sep

Nee, een commode is het niet. (gaat achter haar staan) Trek de doek er maar af.

Koosje loopt naar de muur en trekt de lap weg. Tegen de muur staat een kruis. Bovenaan is een schild getimmerd waar in plaats van INRI 'de vermoorde onschuld' staat. Koosje deinst terug en stuit daarbij op Sep, achter haar.

Koosje

Wat is dit? (wendt zich ervan af, giechelt)

Sep

Dat is een kruis. (pakt haar bij haar middel) Het is Goede Vrijdag. Laten we ook dit anti-feest naar behoren vieren.

Koosje

(angstig nu) Wat ga je doen?

Sep lacht en dwingt haar op het voetenbankje te stappen. Dan draait hij haar om zodat ze met haar rug tegen het hout staat. Koosje, haar handen voor haar buik, kijkt wild uit haar ogen.

Sep

Durf je je armen niet te spreiden? Vlieg dan, Koos, vlieg! Zoek de hogere sferen. (lacht bulderend) Jezus, je vloog er

in. O liefje, wat dacht je? Dat ik je aan het kruis ging nagelen? Die Joden zijn niet te vertrouwen? Hij is goed, hè? Heeft Jacob besteld, als decor voor zijn band. Decadente jongeren, je kent het wel. Neo-reli of anti-reli, ik weet niet, maar hun muziek is heel aardig. Jawel. Je vloog erin. Het is voor hun optreden in de Melkweg, het was nog een hele klus. Voorprogramma. Ga je mee? Ik zei nog: kruisiging of verrijzenis, maakt dat jullie niets uit? Een kruis met Pasen slaat als kut op Dirk. Had hij niet bij stilgestaan. Geen gevoel meer voor het Boek der Boeken. Zou je die andere lap niet wegtrekken?

Koosje komt met knikkende knieën van het trapje en stelt zich schuin op voor het andere bedekte voorwerp. Na enige aarzeling trekt ze ook die lap weg. Ze ziet een kribbe-achtige wieg met een gordijnstang, die vanaf haar gezichtspunt eveneens de vorm van een kruis heeft. Ze gilt, draait zich om, valt. Donker.

Koosje

Nee.

Sep

Mens!

Vierde scène

Sep en Jacob in het woongedeelte, Jacob met zijn hand op het kruis, dat op de grond leunt. Naast hem een vioolkist. Het andere deel van het podium weer in schemerdonker gehuld.

Sep

Het gaat wel over. Ze spoort even niet met de realiteit.

Jacob

Ken je die, pa, van die man die geen oog dicht deed omdat in de hotelkamer naast hem de hele nacht een baby lag te krijsen?

Het irritantst waren de geluiden van de moeder die almaar hetzelfde slaapliedje zong. De volgende dag zag hij een vrouw vertrekken. Alleen. Hij deed navraag bij de balie. Er was geen baby. (kijkt op zijn horloge)

Sep

Ze is in de war.

Jacob

Heeft toch iets liefs dat ze zo graag een kind wil? Dat zegt Myra en die vertrouw ik. Mijn moeder is zeer begaan met het wel en wee hier ten huize.

Sep

Ze heeft ideeën... Je verandert vanzelf, daar hoef je geen kinderen voor te nemen. 'In wording blijven...' Koos is een schat. Ik neem aan dat je dat weet.

Jacob

Een engel.

Sep

(lachje) Als die bestonden.

Jacob

Ken je dat verhaal over die stokoude engel die op een dag in een kippenhok flikkerde? (als er hard wordt aangebeld) Dat werd tijd. We moeten nog flink repeteren. Sterkte ermee, pa. Vrouwen, hopeloos, maar je hebt ze nodig. Daar is het busje. Namens allemaal hartstikke bedankt, echt! Zie ik je vanavond? Oja, hier is je vrijkaartje. Eentje genoeg?

Sep

Ik hoop niet dat ze haar hebben wakker gebeld. Het is de bedoeling dat ze tot morgenochtend doorslaapt. Het is een paardenmiddel; doe maar, zei de dokter. Doe me een lol, jongen, en zeg hier niets over tegen Myra. (helpt Jacob, die honend zijn vioolkist omhangt, het kruis naar buiten dragen)

Vijfde scènedroombeeld: Koosje, in het zwart, drukt handen**Koosje**

Dank u. Ik herken u, jazeker, de dochter van de buurvrouw verderop. Dus u bent daar altijd blijven wonen. [] Dank u. Nee, het gaat wel. Het zal wel moeten. Het is gruwelijk. [] Nee, vertelt u maar niet, ik heb al te veel gehoord. [] Dat wist ik niet. Thuis was hij eerder stil. Ik kan me hem moeilijk uitbundig voorstellen. Nu ja, hij had momenten... [] Fijn dat u meteen in actie bent gekomen toen u zag dat de gordijnen... [] Ach ja, de wisselbekers. Die zou ik graag terugzien, hij was een kampioen, ik weet het, ja. Mijn broer en zijn vrouw zullen alles uitzoeken en laten opruimen, neem me niet kwalijk. Mijn broertje is ook een echte schaker geworden. Ben, kom eens, Ben! Alsjeblieft, Ben!

Zesde scène**Ben**

Ze blijven tot morgenmiddag weg. Vanavond zijn ze paasvuren kijken. De Achterhoek, hè, haar moeder. Ja. Ik zei: laat mij maar lekker hier, beetje rommelen in de winkel, beetje de boeken bijwerken, Pasen is altijd een drukke tijd in de schoenenbranche. Het is een best mens, hoor, maar het blijft je schoonmoeder. (lacht) Wat is er nou met mijn zusje.

Sep

Ik wil niet dat ze te lang alleen is, dat is alles. Een inzinking. Ik dacht: als Ben toch alleen is... Ik weet niet wat ik dacht. Fijn dat je wou komen. Ze slaapt vermoedelijk wel door. Het is niet de bedoeling dat ze de deur uit gaat.

Ben

Ik blijf hier tot je er weer bent. Niemand mist mij. Ik vermaak me wel met de televisie. Er is vast extra sport op Tweede Paasdag. Of ik ga wat schaken. Ik pak wel een pilsje. Wat zegt de dokter?

Sep

Ze zegt dat ze weer een miskraam heeft gehad.

Ben

Een zwangere vrouw gaat naar de dokter, vaste prik. Die weet hoe het zit.

Sep

Ze moet rusten. Het komt wel goed. Als er iets is, meteen bellen. Ik zet mijn mobieltje niet uit. Ik ben tegen half twaalf weer hier. (Staat op, trekt een colbert aan, slaat een das om en vertrekt. Halfdonker.)

Zevende scène

Een bed op het podium. Ben naast een slapende Koosje.

Ben

Zoals jij op mij paste als pappa en mamma weg waren, zo pas ik nu op jou. Mamma is even naar oma en pappa is naar de muziek. 'Bennie slaapt wel door,' zei mamma, maar jij komt steeds even kijken. Dan zit je op de rand van mijn bed en zegt dat ik zoet moet zijn. Dat ik dan heerlijk zal dromen. Voor je weggaat aait je over mijn hoofd. En je zingt, zachtjes, voor het geval ik al slaap. 'Als kleine kinderen slapen gaan, / moeten de engelen op wacht gaan staan.' Zo fijn, dat ik stiekem wakker blijf. (staat op, aait Koosje over haar haren, zingt het liedje verder) 'Staan aan hun bedje, hoeden hen teer, / zien ook op Bennie vol liefde neer.'

Achtste scène

Droom of visioen. Licht als een roze wolk. Sep werkt zwetend op zijn atelier aan een kinderstoel. Op een trapje Koosje, met iets in doeken op haar arm. Telefoon. Sep bromt `ben ik tegen'; werkt door. Opnieuw telefoon. Sep bromt `alleen als er een goede verzekering wordt afgesloten'. En bij het derde telefoontje: `na het weekend, ik kan niet eerder, de situatie thuis staat het niet toe'.

Koosje

Duurt het nog lang? Hij wordt te zwaar om almaar op de arm te hebben.

Sep

Als ik doorwerk is-ie vanavond klaar.

Koosje

Werk je door? Beloofd?

Sep

Ja.

Koosje

Hij is zo lief. Hij lijkt op je. Net zulke zwarte krullen, net zo'n neus. Geloof je nu dat het van jou is?

Sep

Ja.

Koosje

Weet je dat ik altijd bij je blijf?

Sep

Ja. Even wat doen, wacht. (zet een rek uit en begint gewassen luiers uit te hangen)

Koosje

(strekt haar nek om te zien wat hij uitvoert) Je bent zo druk

als een klein baasje. Dat zei mamma vroeger altijd tegen Bennie. Waarom koop je geen papieren luiers?

Sep

Jij hebt toch liever katoenen?

Koosje

O Sep, ik ben zo gelukkig.

Koosje kijkt naar Sep, die glazig terugkijkt, ook met de onmiskkenbare lach van het geluk om zijn lippen. Zij begint een slaapliedje te zingen. Na de eerste regel valt Sep in. Er wordt op de deur geklopt.

Sep

Dat kan niets zijn.

Sep buigt zich weer over de kinderstoel, zodat zijn gehamer zich vermengt met het gezang van Koosje en het steeds dwingender gebonk op de deur.

Slotscène, vlak voor Hemelvaartsdag

Sep met een hamer in zijn hand en Otto met twee plastic tassen in de zijne bij de deur. Zomers licht. Op de achtergrond muziek, dezelfde moderne als eerst. Froukje glipt naar binnen, gaat naast Otto staan.

Sep

(zet de muziek uit) Nee.

Otto

Ik vraag of je iets te vragen hebt en jij zegt nee?

Sep

Ja.

Otto

Je hebt me binnengelaten. Je had kunnen zeggen: je komt er niet in, maar je hebt me binnengelaten.

Sep

Wellicht met het oog op een andere boodschap?

Otto

Dit vond ik nog. Slordigheid, uw naam is vrouw. (stilte) Ken je die van de man die naar Amerika ging?

Sep

Die ging niet. Jij bent zo voorspelbaar.

Otto

Die ging. Ik ga weg. Ik verhuur mijn huis. Ik ga met Froukje naar Canada, mijn Frans verpesten. (lacht) Ze gaat stage lopen in een groot hotel, daar kunnen we meteen wonen. We vertrekken morgen. Veertig graden onder nul van november tot mei, maar op het moment staat alles er in bloei. Ik heb foto's gezien. Ik duik onder. Heb je echt niets te vragen?

Sep

Wat zou ik mogelijkerwijs kunnen vragen?

Otto

Koosje zegt dat jij denkt dat ik de vader... Hoe zeg je dat bij een miskraam? Dat ze zwanger was van mij. (als Sep zwijgt) Dat is niet zo. Ze zeggen dat de waarheid niet bestaat, maar dit is er een. Ze wou alleen jou.

Sep

Is dit het heuglijke nieuws?

Otto

Ja. Was je gezellig aan het timmeren? Geef Sep een spijker en hij slaat er op. (houdt zijn arm voor zijn gezicht als Sep een stap naar voren doet) Koosje en ik zijn soul mates, meer niet.

Sep

Luister, gemankeerde americanofiel, ik geloof niet in de ziel. Werk jij maar wat harder aan je proefschrift en lul niet zoveel. `De receptie van de Franse literatuur in de Nederlandse pers, van 1990 tot 2000', hoe komt een mens er op.

Otto

Ik had een vader die net zo was als jij. Mijn moeder is haar hele leven bang voor hem geweest. Tot ze wegliep.

Sep

Bespaar me je confidenties. Wat is er in de Dordogne gebeurd?

Otto

(verbaasd) Hoezo? Ik was daar met Froukje. Ik moet de boel netjes achterlaten. Ik heb jouw vrouw volgens afspraak in Parijs afgezet. Ze was uitgelaten, we hebben nog gegeten in La Coupole. Het is een ware vreugde om met Koosje zo'n zaak binnen te lopen. Alsof je een engel meevoert aan je zij. Ze had die roze crêpe de chine jurk aan. Die had mijn moeder moeten zien. (kust zijn midden- en wijsvinger) Klasse.

Sep

Al die poppenkast. Al dat gepraat over hoger of beter of anders. Waarom die poppenkast?

Otto

Ze zegt dat ze weer een miskraam heeft gehad en dat ze moet nadenken. Ik weet het niet. Volgens Myra ben jij onvruchtbaar. (uitdagend) Ik vind het niet direct mijn taak om haar dat te vertellen. Ze wilde trouwens niet over je praten. Had je het verbruid? (stilte) Froukje zat in de Dordogne op me te wachten. Die had daar recepten verzameld, mijn sprokkelvrouwtje. Wat had je gewild? Ben ik de speelbal van bedrog?

Sep

(even stil) Ik had het niet erg gevonden als je haar... Een echt kind, als het maar echt is. Iets dat haar, mij, ons uit de hersenspinsels haalt. Ik vind alles best. Als het maar echt is.

Otto

Zoiets dacht ik al. Ja ja ja. (stilte) Ik heb haar gisteren

nog gebeld. Ze zit keurig in dat hotelletje. Ze voelt zich overbodig, zei ze, het gevoel of ze inteert op zichzelf. Zo iets. Ze moest er even uit. Nee, ik mocht niemand het nummer geven, sorry. Die komt wel terug. Maandag beginnen de scholen weer. Koosje is niet iemand die haar plicht verzuimt. (stilte) Had je gewild dat zij dacht dat het jouw kind was?

Sep

Het schijnt dat sommige vrouwen per se een kind moeten hebben.

Otto

Ik kan heel jaloers op vrouwen zijn.

Sep

Al is het maar een onecht kind.

Otto

De kinderen kunnen me voorlopig gestolen worden. Het is tegenwoordig geen pretje om voor de klas te staan. En ik, die professor wilde worden. Dat proefschrift zie ik ook niet meer zitten. Waarom zou je je ogen verpesten voor geestesgoed dat alleen maar zal verstoffen op een plank. Ik ga voor het avontuur. Ik zie wel. Koosje heeft ons adres.

Sep

Sinds ik Koos ken is het huis langzaam maar zeker bezet door onzichtbare monsters, maar het heeft geen zin je zwaard te trekken. Het is lucht. Of niet? Waar is ze? Ik zie haar voor me. Ze staat op een brug over de Seine en kijkt naar het water. Het lijkt wel een beeld, het standbeeld van een engel. Ze heeft haar stenen armen gespreid en is vliegensbereid. Daar gaat ze, linea recta het water in. Ach nee, ze springt niet. Natuurlijk springt ze niet. Of wel. Alles is één groot misverstand, maar het is het enige wat we nog hebben. Moet je een glaasje wijn? Of cola?

Otto

Dank je, ik ga maar weer eens. Ik ben niet in de stemming voor

filosofieën. (Froukje pakt zijn hand en trekt hem mee.) Over tien dagen is het Pinksteren. Volgens Froukje doen ze in Amerika niet aan wonderbare hemelvaarten en zielsuitstortingen. Daar racen ze gewoon zelf de ruimte in als ze zin hebben. Toch zijn ze diep gelovig, God staat niet voor niets aan hun kant. God als soul mate, hoe vind je die. Tien, negen, acht, zeven, zes... Nou, tabee. See you later, alligator.

Froukje

Kom.

Sep

(loopt achter hen aan en sluit de deur. Wendt zich tot de zaal, minachtend) Wachten wij af. (kijkt op zijn horloge en draait zich om. Loopt richting atelier.)

Muziek en gehamer.

Doek

verantwoording

Aan de verre basis van Roze roze roze liggen twee fantastische verhalen uit Argentininië. Het ene, Het Evangelie volgens Marcus, is van Borges; iemand wordt door de bewoners van een dorp dat hij bezoekt zo nobel bevonden, dat ze in hem de nieuwe Messias zien en besluiten hem te kruisigen. Jacob memoreert het als een grap en het is hier ook als zodanig uitgewerkt. Het andere verhaal, over een vrouw met een denkbeeldige huilbaby in een hotel, is van Julio Cortázar. Ook dat wordt door Jacob terloops gememoreerd.

Enige invloed is ook afkomstig van Frans Kellendonk. Die vertelde me eens dat zijn roman Mystiek lichaam uiteindelijk draaide om de jaloezie van de man op het vermogen van de vrouw om op natuurlijke wijze creatief te zijn: door het baren van kinderen. Ik wilde dit gegeven een keer tot inzet maken van een werk van de verbeelding. Niet te voorzien was dat het resultaat, heel Hollands, veel heeft van een strijd tussen preciezen en rekkelijken.

Je kunt afspraken maken, maar dan zitten we op het vlak van de beschaving en daartoe verhouden zowel het dierlijke leven

als de kunst zich, als weergaven van het ongevormde, vijandig.